

Ob trideseti obletnici samoupravljanja

Iz govora predsednika delavskega sveta Franca Štebeta na slovesni seji dne 26. 8. 1980 v dupliškem Kulturnem domu:

Samoupravljanje predstavlja kot zgodovinsko nov sistem družbenih razmerij, s tem pa tudi kot temelj celotnega družbenopolitičnega sistema socialistične samoupravne demokracije že tri desetletja eno od bistvenih konstant socialističnega razvoja Jugoslavije. Zgodovinsko je to obdobje relativno tako kratko, da ni mogoče govoriti o končnem procesu korenitih sprememb v družbi, dovolj dolgo pa je, da potrdi samoupravljanje kot zgodovinsko dimenzijo socializma in kot stvarnost, ki že dolgo ni več poskus, eksperiment.

Tako kot povsod v Jugoslaviji, je tudi v Stolu potekal razvoj samoupravljanja od prvih v letu 1950 začetih in začetnih oblik pa vse do današnjih dni v znamenju neprestanega iskanja različnih in takih rešitev, ki bi zagotavljale čimbolj neposredno udeležbo delavcev pri odločanju, tako o danih, trenutnih, kot o trajnih, tudi zgodovinskih interesih socialistične družbe.

Ko je ljudska skupščina Federativne ljudske republike Jugoslavije 26. junija 1950 sprejela Temeljni zakon o upravljanju državnih gospodarskih podjetij in višjih gospodarskih združenj, je zaznamovala zgodovinsko preokretnico v razvoju socializma v Jugoslaviji in našega družbenopolitičnega sistema v celoti. V razlagi predloga zakona je tovariš Tito dejal, da »bo sprejem tega zakona najpomembnejše zgodovinsko dejanje ljudske skupščine, odkar je bil sprejet zakon o nacionalizaciji proizvajalnih sredstev.«

Naš prvi delavski svet je bil izvoljen 21. 8. 1950 in je štel 78 članov. In kaj je delal delavski svet? Odobral je temeljne plane in zaključni račun podjetja, sprejemal sklepe za upravljanje podjetja in za uktvarjanje gospodarskega plana, volil, razreševal in zamenjaval je upravni odbor podjetja ali posamezne člane tega odbora, sprejemal je pravila podjetja, ki jih je moral potrditi še poprej upravni odbor višjega gospodarskega združenja oziroma pristojni državni organ, razpravljal je o poročilih o delu upravnega odbora in

Na fotografiji je prvi Stolov upravni odbor, izvoljen 26. 8. 1950. Slika je stara trideset let. Za tiste, ki so prišli v zadnjih desetletjih v Stol in naših prvih samoupravljalcev ne poznajo, naštejmo njihova imena: Čičigoj Pavla, Benkovič Karel, Kodrič Berto, Koželj Andrej, Kuret Franc, Brdnik Vinko, Stražar Alojz, Kališnik Karel, Čičigoj Tine, Osolnik Jože in Šuštar Jože.

sprejemal sklepe o potrditvi njegovega dela, razpravljal je tudi o posameznih ukrepih upravnega odbora in jih potrjeval ter delil tisti del akumulacije, ki je po zakonu ostajal podjetju oziroma delovnemu kolektivu. Pri tem je bil za zakonito delo odgovoren direktor podjetja, ki je organiziral delovni proces v podjetju in je neposredno vodil izpolnjevanje plana in poslovanje podjetja in to tako, da je izvrševal zakone in druge predpise, sklepe upravnega odbora podjetja ter naloge in navodila državnih organov, pa tudi upravnega odbora in direktorja višjega gospodarskega združenja.

Veliko vlogo, predvsem izvršilno, je imel upravni odbor, ki je v tedanjem času krepko posegel v pristojnosti direktorja podjetja, čeprav so bile njegove pristojnosti ostale še zelo široke in močno vezane na državne organe. Sestavljal je predloge osnovnega plana podjetja, sprejemal mesečne operativne plane, skrbel za pravilno poslovanje podjetja, sestavljal je predloge za notranjo organizacijo podjetja in predlog

sistemizacije delovnih mest, nadalje je sestavljal predlog pravil o delovnem redu v podjetju ter sprejemal ukrepe za izboljšanje delovne discipline, sklepal je o postavljanju uslužbencev na vodilne položaje, sprejemal je sklepe o pritožbah delavcev in uslužbencev na sklepe o odpovedi dela ali na premešitve na dela znotraj podjetja. V pristojnosti upravnega odbora so bila tudi delovna razmerja in zavarovanja splošnodružbene imovine.

Zakaj je potrebno tako nadrobno naštevati delokrog in pristojnosti delavskega sveta, upravnega odbora in direktorja podjetja?

Brez dvoma smo že toliko vpeljani v samoupravljanje, v neposredno odločanje o vseh sferah našega dela v tozidih in krajevni skupnosti, da lahko brez kakršnegakoli naprežanja in teoretiziranja ugotovimo, kako je sedanja samoupravna praksa kvalitativno oddaljena od tedanjih začetkov. Celotni razvoj kaže na postopno, vendar na-

(Nadaljevanje na 2. strani)

šemu ideološkemu in stvarnemu razvoju proizvodnih odnosov sorazmernemu osvobajanju dela ne samo v tovarnah, ampak v vseh segmentih proizvodnega in siceršnjega dela in opravljanja družbenih dejavnosti.

Z zakonom o samoupravljanju je delavski razred Jugoslavije našel samega sebe.

Čeprav so vse samoupravne pristojnosti v prvi fazi slonele na zakonu, smo delavci Stola skupno in sočasno s celotnim delavskim razredom Jugoslavije v nenehnih odkrivanjih novih in novih samoupravnih elementov razvijali in razvili korak za korakom samoupravne odnose do tiste stopnje, da je bilo mogoče leta 1963 v ustavi napisati da »... Vse oblike upravljanja, vključujoč tudi politično oblast, ustvarja in oblikuje delavski razred in celotno delovno ljudstvo samò za sebe, s ciljem organizirati kot svobodno skupnost proizvajalcev, kar zagotavlja z ustvarjanjem družbenega samoupravljanja kot osnova družbenopolitičnega sistema« (Ustava SFRJ — osnovna načela).

Prva faza v razvoju samoupravljanja je torej faza centraliziranega samoupravljanja, ki se je odvojilo preko delavskega sveta na ravni podjetja in odgovarjajočega upravnega odbora. Stol je bil torej kot podjetje temeljna pravnoorganizacijska oblika, v katerem se je sicer ustvarjalo samoupravljanje po zakonu. Organizacijsko je sicer imelo pravice in dolžnosti, ki so bile prevzete iz poprejšnje kapitalistične družbene formacije. V notranji strukturi je doživljal bistvene spremembe, predvsem v vsebini razmerij, ki so se ustvarjala in porajala z uvedbo delavskega samoupravljanja.

Razvoj samoupravljanja, njegovo preraščanje od posrednega samoupravljanja — takšen značaj je smoupravljanje imelo takoj v svojem začetku — preko enotnega, centralnega delavskega sveta na nivoju podjetja, k neposrednim oblikam samoupravljanja manjših skupin delavcev v delih podjetja, je vodil k spremembi institucionalnih statusnih oblik znotraj podjetja k spremembi položaja posameznih delov podjetja.

Skladno z ustavo je v letu 1965 in kasneje prišlo do bistveno novih oblik samoupravljanja. Delavski svet je postopoma zgubljaj pristojnosti, ki so bile uvedene z zakonom o samoupravljanju. S podjetjem ni več upravljal delavski svet, ampak je postal organ neposrednih upravljalcev — delavcev, ki so z reorganizacijskimi sklepi oziroma akti (statut podjetja) pričeli neposredno sami upravljati podjetje tako, da so izvolili nov delavski svet s temeljno kvalitetnejšimi pristojnostmi kot zastopstvo delavcev, ne pa države, kot doslej, oziroma kot je pisalo v statutu: »Delavci poverjajo določene funkcije upravljanja delavskemu svetu podjetja«. Uvedene so bile delovne oziroma ekonomske enote in to — po statutu — tako, da delavci lahko sami odločajo o svojem delu in delitvi dohodka. Vpeljan je bil referendum in zbor delovnih ljudi kot neposredna oblika odločanja. Podjetje je dobilo samostojnost v uporabi in razpolaganju

Se ena slika Stolovih samoupravljalcev. Prispeval jo je prvi predsednik delavskega sveta Tine Čičigoj.

Na sliki so ljudje, ki so že odšli iz tovarne, precej pa jih dela še danes. Delavci se menjajo, njihova moč in samoupravljanje ostane.

s sredstvi, obenem pa je, ne kot do- slej, odgovarjalo za svoje obveze z vsemi sredstvi, ki jih uporablja in s katerimi je razpolagalo. Sam zakon pa je določil, da imajo organi družbenopolitične skupnosti in drugi državni organi do podjetja samo tiste pravice in dolžnosti, ki jih določa zakon.

Praksa je pokazala, da gre za bistveno decentraliziranje in približevanje upravljanja delavcu, vendar so bili delavci pa vseeno še prehuo vezani z zakonom. Ta je namreč določal, da delavski svet sam s statutom določi notranjo organizacijo podjetja, delokrog in pristojnosti organov upravljanja, položaj in pravice delavcev pri upravljanju z delom podjetja, vendar pa je popolnoma po tehnološkem principu predvideval delovne oziroma ekonomske enote s pravico neposrednega, samostojnega obračuna in delitev dohodka, izgube pa so se še vedno pokrivala na nivoju podjetja.

Stol je ostal kljub možnostim, da organizira dele podjetja kot samostojne organizacije, brez lastnosti pravne osebe, vendar s pravico, da samostojno pridobiva in deli dohodek, samostojna delovna organizacija.

Ustavni amandmaji so leta 1971 vpe- ljali zaradi izkušenj, ki so si jih delavci pridobili, ko so nekatere dele delovne organizacije organizirali kot samostojne enote, nov pojem v organizaciji združenega dela. To so temeljne organizacije združenega dela.

Z amandmaji, predvsem pa po usta- vi leta 1974, smo tudi v Stolu dokončno opustili okorelo definicijo podjetja. Čeprav se odslej temeljna oziroma delovna organizacija pojavljata kot obvezni obliki združenega dela kot medsebojno pogojeni obliki samoupravnega organiziranja v združenem delu in v nekem smislu tudi kot nadomestilo do- sedanjega razmerja podjetje in njegovi deli, pa je dejansko sprememba odnosov tako korenita in bistvena, da je vsaka primerjava med dosedanjimi in seda- njimi organizacijskimi oblikami iluzorna. Vpeljali smo dejansko nova raz-

merja. S tem ko smo organizirali spr- va 4 temeljne organizacije in skupne službe, kasneje pa še 3 temeljne organizacije in namesto skupnih služb delovno skupnost za opravljanje del skupnega pomena ter se včlanili v sestavljeno organizacijo UNILES, smo dejansko tudi prevzeli popolno pravico, da se delavci brez vpliva od zunaj, samo- stojno, kot dolžnost organiziramo na temelju samo proizvodnih, ne pa tudi kakršnihkoli drugih razmerij. V temeljni organizaciji smo v celoti spe- ljali načelo, da delavci upravlajo z vsemi tistimi sredstvi, ki jih rabijo za nemoteno delo in da samoupravno organizirani sami odločamo o svojem do- hodku. Tako se vse odvija le v temeljni organizaciji združenega dela, prav malo oziroma samo to, kar je s samoupravnim sporazumom o združitvi v delovno organizacijo prenešeno na delovno organizacijo, pa opravlja delovna organizacija.

Celotni razvoj je spremljala tudi samoupravna normativna dejavnost. Spr- va, v prvih fazah samoupravnega raz- voja malo, kasneje pa ko so se odnosi kvalitativno izboljševali, pa vedno več. Sedaj imamo sprejete vse samoupravne akte, od katerih so za temeljno organi- zacijo najvažnejši tile: samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev, ki je tudi sicer osnovni akt delavcev vsake temeljne organizacije. Imamo še statut temeljne organizacije, samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka tozda in za delitev sredstev za oseb- ne dohodke in skupno porabo delavcev, pravilnik o normativih in merilih re- zultatov dela, samoupravni sporazum o temeljih plana, pravilnik o delovnih razmerjih in pravilnik o disciplinski in materialni odgovornosti delavcev ter še nekaj drugih. Na nivoju delovne orga- nizacije imamo tele temeljne akte: samoupravni sporazum o združitvi v delovno organizacijo, statut delovne organizacije, samoupravni sporazum o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih tozda v proizvodnji in tozd skupnega pomena — tehnične sto-

ritve, samoupravni sporazum o urejanju medsebojnih razmerij pri opravljanju blagovnega prometa na osnovi medsebojnih pooblasti delitev dela v procesu proizvodnje in prodaje izdelkov, samoupravni sporazum o urejanju medsebojnih dohodkovnih razmerij med tozdi DO Stol in samoupravni sporazum o svobodni menjavi dela in o ureditvi drugih razmerij med delovno skupnostjo skupnih služb in temeljnimi organizacijami.

Naštel sem le nekaj značilnosti in glavnih obdobij našega samoupravnega razvoja. Govorili bi lahko še o razvoju posameznih konkretnih vsebinah samoupravnega odločanja, kot npr. ustvarjanje in delitev dohodka in osebnega dohodka, samoupravno urejanje delovnih razmerij, funkcioniranje in oblike informiranja, družbena samozaščita, uveljavljanje samoupravnih pravic

preko sodišč združenega dela in drugih samoupravnih sodišč, sindikat in druge družbenopolitične organizacije in samoupravljanje ter še kaj.

Še nekaj besed o delegatskem sistemu: Koncept delegatskega sistema je, da delavci in delovni ljudje, združeni v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela ter drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih, pa tudi v družbenopolitičnih organizacijah in skupnostih, izvršujejo oblast in opravljajo družbene zadeve. Delegatski sistem je v naših temeljnih organizacijah in delovnih organizaciji v celoti razvit, saj skoraj ni odločitev na katerem koli organu upravljanja ali v tozdu, delovni organizaciji, sozdu, občinski skupščini ali SIS, da delegati ne bi dobili od delavcev stališč, ki naj jih zastopajo. S takim delom oziroma prakso smo dosegli, da je delavčevo uprav-

ljanje povezano in poenoteno z vsemi izvedenimi oblikami samoupravnega in družbenopolitičnega organiziranja, da je omogočen odločilni delavčev vpliv v tozdu in v vseh drugih oblikah in procesih družbenoekonomskega in političnega povezovanja in da se družbeno samoupravljanje in razmerja v združenem delu spremenijo v temelj političnega odločanja, oziroma izvrševanja oblasti v upravljanju in družbi, da je omogočeno funkcioniranje in nadaljnji razvoj celovitega sistema družbenega samoupravljanja od temeljne organizacije združenega dela do najbolj kompliciranih oblik družbene organiziranosti, in to na enotnih, samoupravnih osnovah. Z delovanjem delegatskega sistema smo uspeli odpraviti meje in dvojnost (dvoirnost) nad samoupravno bazo (delavci) in njihovimi »predstavniki« (člani delavskega sveta), pa tudi vseh drugih nosilcev javnih funkcij.

Pogovor z Alfredom Tomažičem — drugim predsednikom delavskega sveta v Stolu

Še o začetkih samoupravljanja

Vsaka informacija je najboljša iz prve roke. O dogajanjih izpred desetletij je najboljšo povprašati ljudi, ki so bili tedaj priča dogodkov. Začetki samoupravljanja sežejo trideset let nazaj. Prvi samoupravljalci se jih danes še spominjajo. Nekateri bolj, drugi manj. Troje polen, kot po domače pravimo našim desetletjem, so vendar v človekovem življenju tolikšno obdobje, da nekaj stvari izbrisejo iz spomina.

Za Alfreda Tomažiča tega ne moremo reči. Star je šestdeset let, vendar ima tako odličen spomin na svoja trideseta leta, da se temu lahko samo čudimo. Le redkim ljudem je dan ta dar. Pa še nekaj drugega občutimo ob pogovoru z Alfredom. Zelo prijeten sogovornik je. Brez domišljavosti, ki je danes tako pogost pojav. Brez »fiksne ideje«, da edino sam vse ve in brez tistega nepotrebne besedičenja, ki stvar odmakne od vsebine pogovora. Je prijeten, pameten človek, s pravim posluhom za čas, ki je minil, pa tudi za današnjega. Z Alfredom Tomažičem se je bilo zelo prijeto pogovarjati, če že ni bil najboljši sogovornik, kar sem jih kdaj imel. Pogovor o začetkih samoupravljanja v Stolu sva opravila, kot bi bili včeraj, a se obenem natančno dotaknila vseh tistih stvari, ki sva jih v pogovoru s prvim predsednikom delavskega sveta v Stolu Tinotom Čiçigojem, izpustila.

Alfred Tomažič se je mudil v Stolu. Ker je bil nekdanji član našega kolektiva, je še sedaj za Stol urejal neke stvari. Je tudi dober prijatelj Mavrica Kotnika iz kadrovskega oddelka in prav njemu se moramo zahvaliti, da smo tako hitro prišli skupaj.

Alfred Tomažič je sedaj zaposlen v Litostroju, v kadrovskem oddelku. Na skrbi ima preverjanje in razvrščanje na novo sprejetih kadrov, skrbi pa tudi za občasno obnavljanje znanja že zaposlenih. Njegovo delo je zelo raznoliko, vendar ga zmora z velikimi izkušnjami in znanjem. Začel je prav na

Duplici, kjer je bil ravnatelj takratne lesno-industrijske šole. Še zelo veliko bi lahko napisali o njegovem življenju in delu, vendar se moramo posvetiti naslovu.

Naš sogovornik je bil namestnik predsednika prvega delavskega sveta v Stolu, v drugi mandatni dobi pa je bil predsednik. Torej eden izmed prvih prvih samoupravljalcev. Takole se spominja poletja leta 1950 in naslednjih let:

»Zavedali smo se, da je prevzete tovarne v delavčeve roke dogodek, o katerem je delavec sanjal v vsej zgodovini. Od prvih začetkov, ko je pričel delati v večjih skupnostih in bil izkoriščen od strani delodajalcev. Zavedal se je svojega dela in obveznosti, hkrati pa je tudi razmišljal o pravicah, ki mu pripadajo.

Ko smo v Stolu pričeli s preizkusnim samoupravljanjem, nekaj tega je bilo še v letu 1949, smo bili skoraj vsi veliki navdušenci, čeprav si je to

samoupravljanje vsak po svoje predstavljal. Vendar smo imeli, že takoj v začetku, veliko skupno težnjo: Opravičiti zaupanje, ki nam ga je družba namenila in v tovarni napraviti največ, kar se je dalo. Še boljše izdelke, kot smo jih delali prej in še več. Material še bolje izkoristiti in delo tako organizirati, da delavec ne bo dosegel boljših rezultatov le s fizičnim napreznjem, temveč s posodobljenimi postopki in smotrnejšo ureditvijo proizvodnih poti.

Za strojno mizarno smo kupili nov stroj, bil je to štiristranski skobeljni stroj, ga namestili in preizkusili, koliko se da na njem največ napraviti. Pomembna je postala preskrba materiala, ki je morala biti neprekinjena, varen transport in predvsem varno delo na strojih. Takrat je pričel z delom prvi varnostni tehnik v tovarni in začel z organizatorji proizvodnje proučevati delovno varnost. Na tem preizkusnem stroju, ki sem ga navedel le za primer, smo dosegali zelo dobre rezultate in ugotovili, da so delovne zmogljivosti še velike, le posvetiti jim je potrebno skrb in potrebne študije.

Prvi samoupravni organi so se pričeli ukvarjati s preskrbo materiala, s takim delom, da bo delavec dobro in varno delal in z dopolnitvijo delovnih norm. Ugotovljeno je bilo, da se material v delavnicah prevečkrat vrača nazaj in se s tem podaljšuje izdelavni čas. Tehnološki proces se je na večjih mestih trgal in spominjal na obrtniško izdelovanje.

Takrat sem v tovarni opravljal delo sekretarja, vendar so me vodili delavci pregovorili, da sem prevzel vodstvo lesno-industrijske šole na Duplici. Učenci so imeli urejene bivalne in predavalne prostore na levi strani Bistrice, prostore za praktični pouk pa v zgornjih prostorih stare neserijske delavnice.

(Nadaljevanje na 4. strani)

(Nadaljevanje s 3. strani)

Z učenci smo prešli iz starega načina izučevanja za mizarški poklic na novi način izobraževanja za industrijskega mizarja. Ta je bil po končani učni dobi sposoben opravljati sodobnejše postopke, ki jih je novi čas vse bolj terjati. Tudi to je zasluga začetkov samoupravljanja. Zavedali smo se, da bomo le s sposobnimi delavci kos vse zahtevnejšim izdelkom in krajšim izdelavnim časom.

Delavski svet je nenehno skrbel za pridobitev novih učencev in varno delo pri učenju. To je zelo pomembna stvar. Tovarna mora vedno imeti dovolj strokovnjakov, zanje pa je potrebno poskrbeti, ko je še čas. Tudi danes ni nič drugače. Kdor ne bo računal, da bodo v določenem času odšli stari, »izvežbani« delavci in imel tedaj nove, bo slabo opravil.

Povrnimo se še enkrat na začetek organiziranja delavskega sveta. Sindikat je sklenil, da bo predsednik delavec iz neposredne proizvodnje, namestnik predsednika pa nekdo, ki se spozna na administracijo. Ta je pisal zapisnike in sporočal sklepe in ugotovitve Republiškemu sindikatu v Ljubljano. Sindikat se je močno zanimal za delo v Stolu. Člani delavskega sveta so bili iz vseh enot v tovarni. Bili so taki delavci, ki se jim je res šlo, da bi bil skupen uspeh najboljši.

V tedanjem času je največji problem predstavljala preskrba z osnovnim lesnim tvorivom in drugimi materiali. Marsičesa je manjkalo. Pomagali smo si tako, da smo se skoraj iz vse Slovenije med seboj dogovarjali, kaj kdo rabi in kaj kdo sam ima.

Za primer naj navedem pogovor s takratnega delavskega sveta: Tov. Čičigoj je postavil vprašanje, kako naj delamo naprej, ko nimamo »šelaka« za polituro. Javili smo v Ljubljano na Generalno direkcijo, da tega materiala ne moremo nikjer dobiti. Napisali so nam listek, vzeli smo star tovornjak in se odpeljali v mariborski Zlatorog, kjer smo na podlagi potrdila zeleno dobili in v tovarni zopet normalno delali.

Ob pričetku samoupravljanja v Stolu je bila še neka stvar zanimiva: Med delavci so bili tudi ljudje, ki so na delavske odločitve gledali z nezaupanjem in govorili, češ, kako bo delavec odločal, ko ničesar ne ve. Zato smo še s posebno skrbjo izbirali kandidate za prve delavske svete. Nekaj je bilo »starih izkušenih mačkov«, drugi pa mlajši. Vsi pa so morali biti zares dobri delavci in tudi po mišljenju predani podjetju. Vzemimo na primer samo prvega predsednika Tineta Čičigoja. Bil je izreden strokovnjak, odličen delavec, zelo discipliniran, pri ljudeh je užival veliko zaupanje. Imel je tudi primeren pristop, znal je pridobiti ljudi. V tem času je bilo tudi prvič organizirano tekmovanje med posameznimi delovnimi enotami in prav stolarna, v kateri je bil Tine Čičigoj obratovodja, je bila prva.

Seveda smo imeli tudi težave. Direkcija v Ljubljani se je težko navadila, da moramo stvari tudi sami odločiti. Dogovorili smo se z delovnimi organizacijami z juga države, da jim iz

V drugi tretjini septembra so obiskali tozd 2 predstavniki švedske IKEE. Spremljali so jih zastopniki Slovenijalesa iz Ljubljane. S Stolovci so si ogledali izdelavo predalnikov po naročilu tega ogromnega izdelovalca in prodajalca pohištva. Po natančnem ogledu tehnološkega postopka v tozdu 2 in izdelanih polizdelkov, so izrazili zadovoljstvo nad našo kvaliteto. Zatrtili so, da smo se tudi v izdelavi pohištva iz furnirjev iglavcev dobro znašli in žele, da bi še delali po njihovih naročilih.

odpadnega materiala napravimo kako pohištvo, te pa nam za protiuslugo pošljemo hrano. Delali smo seveda po rednem delu. Pokazalo se je, da smo imeli prav.

Tudi kasneje smo se močno ukvarjali s pravočasno dobavo hlodovine v Stol. Na predlog delavskega sveta so bile organizirane delovne brigade, ki so odšle na gozdna področja in pripravljale les za nas. V teh skupinah niso bili naši delavci, temveč ljudje, ki so radi zaslužili in bili seveda pripravljani za delo.

Poseben problem je predstavljala odločitev, kdo izmed najboljših delavcev v tovarni naj dobi udarniško karto. Bile so zelo živahne razprave. Reči moram, da nikoli kasneje nismo toliko skrbeli za racionalizatorje, inovatorje in udarnike, kot tedaj.

Delavski svet se je kmalu zatem začel vse močneje ukvarjati z vprašanji popolnejše proizvodnje, ki je bila namenjena za preskrbo domačega trga, pa tudi za izvoz. Priprava dela seveda še ni bila tako popolna, kot je danes, vendar smo se dogovarjali na vseh ravneh. Predloge je posebno skrbno predebatiral sindikat in pripravil izho-

dišča za odločanje delavskemu svetu. Posebno zaslužni delavci so bili na sejah večkrat javno priznani in tudi nagrajeni. To je vlivalo voljo njim, pa tudi drugim in v proizvodnji in medsebojnih odnosih so se pričele odpravljati pomanjkljivosti, za katere prej niti vedeli nismo.

Lahko rečem, da smo v prvem obdobju bolje izpolnjevali našo ustavo, kot jo danes. Resničnem delu je bilo dano priznanje, delavci so zelo radi delali in tekmovali, kdo bo več naredil. In prav to je bilo tisto, ki je prvotni Stol povečalo za dvakrat in še več.

Delali smo v težkih pogojih. Nismo imeli materiala, ne dobrih strojnih linij, vendar smo bili prepričani, da bo nekoč tudi to. Bila pa je volja. Ta je tudi zelo pomembna.

Danes ima Stol veliko delovnih zgradb, sodobnih postrojenj, razvito samoupravljanje, ki je sposobno oceniti moč svoje tovarne in jasno pogledati v prihodnost. Taka organizirana enota mora uspeti v vsakem pogledu. Z močno delovno voljo in pripadnosti kolektivu.«

Ciril Sivec

Akcija »Tisoč delavcev — sodelavcev« traja že več mesecev. Vsak dan pričakujemo prispevke tistih, ki doslej še niso sodelovali v našem glasilu. Stvari iz vašega delovnega okolja, ki bi bile v korist delu, medsebojnim odnosom in mnogim drugim interesom, napišite in pošljite na naslov Glasila. Dokažimo, da je tudi v Stolu še veliko ljudi, ki ne žele samo izboljšati našega informiranja, temveč prispevati tudi k uresničitvi hotenj in načrtov delovnih sredin, ki so sestavni del delovne organizacije.

Uredništvo

Zakaj ne sodelujete pri samoupravljanju?

Stolovi delavci so med prvimi v Sloveniji prevzeli gospodarsko in družbeno odgovornost svoje delovne organizacije. V letošnjem letu praznujemo trideseto obletnico delavskega upravljanja. Zelo velik del delavcev iz proizvodnih tozdov in skupnih služb deluje v samoupravnih organih in na ta način izraža svoja hotenja in hotenja svoje okolice v cilju dobrega in kvalitetnega dela, njegovega združevanja in delitve delovnih rezultatov. Samoupravljanje je zelo širok pojem, kot je široko delavsko ustvarjanje, spreminjanje na boljše, notranja človeška graditev in nenehno izboljševanje zunanjih elementov, ki vodijo k še boljšemu in enakopravnejšemu življenju. Samoupravno delovanje je nezadržno in je z dobrimi in načrtnimi odločitvami pogojeno z vse boljšim delom.

Skupnost je dobra tedaj, ko si vsak njen član prizadeva, da bo res napravil vse tisto, kar lahko napravi in je odgovoren, da bo napravil. V ospredju je človekova zavest, ki ji mora biti vse bolj jasno, da bomo svoje življenje izgradili sami, ne pa s prenašanjem dela in odgovornosti na tovariša poleg sebe.

V Stolu se je izmenjalo pri skupnem delavskem svetu, delavskih svetih tozdov in skupnih služb, v številnih odborih in komisijah in drugem na stotine in stotine delavcev. Nekateri so opravljali dolžnosti po večkrat, drugi vsaj po enkrat.

Del Stolovcev ne sodeluje pri samoupravljanju. Skoraj nič. Svoje fizično delo opravljajo, delno se tudi zanimajo za samoupravne odločitve in malo pogledajo po napisanih informacijah, sicer pa samoupravno delo prepuščajo drugim. Tudi zavestno!

Vse te ljudi ne bi mogli vprašati, zakaj jim je samoupravljanje drugotnega pomena, vprašali smo jih le nekaj. Opraviti tako vpraševanje ni lahko, ker se je vsak vprašani zavedal, da je samoupravljanje stvar vseh in so tisti, mimo katerih v največji meri teče najširša delavska dejavnost, vse bolj osamljeni. Koliko smo v tem zapisu uspeli bralcu približati pravo resnico, bo moral presoditi sam. Trudili smo se, da bi vprašani spontano odgovorili in povedal tudi tisto, kar ni morda še nikoli, čeprav se sam tega zaveda in ve, da so njegovi sodelavci poleg dela tudi samoupravljalci.

Jože Letnar, kovač v kovinski remontni delavnici:

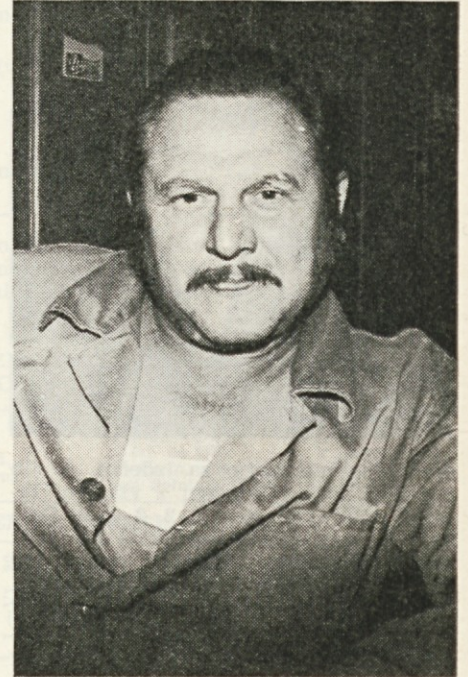
»Delovne dobe imam triindvajset let, v Stolu pa sem šest let. Opravljam kovaška dela. Ker sem pri nas edini kovač, je jasno, da imam dela vedno dovolj in preveč. Z mojstri in obratovodjem se dobro razumem, prav tako tudi s sodelavci. Upam, da so tudi drugi zadovoljni z menoj.

V samoupravnih organih ne sodelujem. Sodeloval bi, če bi bilo že ravno potrebno, vendar me ni še nihče predlagal v kak odbor ali komisijo. Ne vem, zakaj ne. Na zbor delavcev vedno pridem in poslušam, o čem se govori. Včasih mi sodelavci tudi na kratko povedo, o čem se je razpravljalo na delavskem svetu, včasih pa skoraj nič.

Na splošno me dogajanje v Stolu zanima. Vem tudi za nove gradnje, predvsem za novo tapetniško delavnico, čeprav tam že več let nisem bil.

Naše Glasilo redno prejemam. Nisem ga domov in v miru preberem, kar me zanima.«

bi mogel priti, imam druge obveznosti. Na splošno sem z delom in drugim zadovoljen. V samoupravnih organih verjetno tudi v bodoče ne bom sodeloval. Zapisnike in drugo, kar je na oglasnih deskah, bom pogledal. Prav tako tudi tovarniški časopis.«

Anton Žižek, delavec pri parilnih jamah:

»Že 29 let delam v Stolu. Delal sem v stolarni, petnajst let na lupilnici, zadnja leta pa pri parilnih jamah. Z delovnimi odnosi sem zadovoljen, z delom pa ne. Sem 40-odstotni invalid. Po mednarodnih določilih o zaščiti invalidov ne bi smel več dvigovati kot 30 kg. Imam samo eno ledvico. Dvigam pa čez sto kilogramov.

Zaradi nezadovoljstva ne sodelujem pri samoupravljanju. Na skupne sestanke, ki so med delom grem, na druge ne. O samoupravnih odločitvah sem delno obveščen iz zapisnikov na oglasni deski, nekaj se med seboj pogovorimo. Informator, ki izide nekajkrat na mesec, je zanič. Pišejo o prostih delovnih mestih, je pa že naprej vse določeno.

Moti me tudi, da ženske v furnirni v tozdu 1 več zaslužijo kot delavci pri parilnih jamah. Ne rečem, da ne delajo, vendar imajo nižjo kategorijo.

Vse to me moti. Z ljudmi se rad pogovorim, vendar se z vsemi ne strinjam. Zato sem raje tiho. Naj delajo tisti, ki imajo pravice priznane.«

Tomaž Hacin, skladiščnik v odprem-nem skladišču in vodja odpreme na železniški postaji v Kamniku:

»Sem še mlad. V Stolu delam deset let. Z ljudmi se dobro razumem. Veliko jih je, s katerimi imam vsakodnevne opravke. V ekspeditu preje-

(Nadaljevanje na 6. strani)

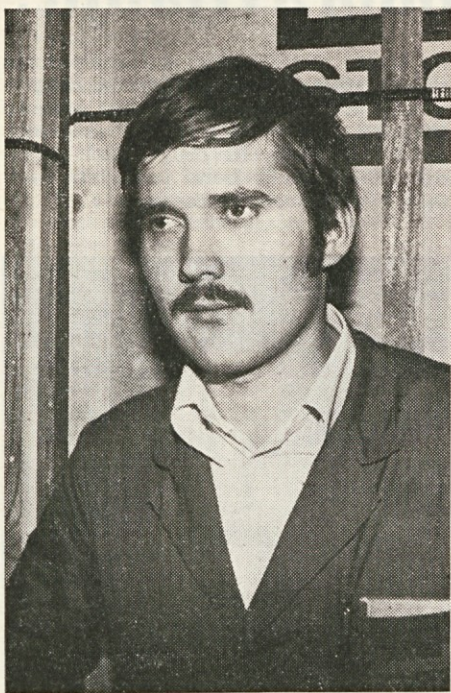

Miro Uršič, delavec v skladišču žaganega lesa:

»V Stolu delam sedem let. S predstavljenimi se še kar razumem, v samoupravljanje pa res nisem vključen. Ne zanima me toliko. Zdi se mi, da je to delo bolj za druge, čeprav sem šele pred nekaj leti odslužil vojake. Sicer pa me dogajanja v tovarni zanimajo. Tudi na sestanke pridem, če so med delovnim časom. Popoldne ne

(Nadaljevanje s 5. strani)

mam dokumentacijo za izdelke, ki jih moramo poslati kupcem z vlakom. Izdelke pripravlja tozd 1, 2, 3 in 4. Dela in poti je ogromno, čeprav je na videz stvar enostavna. Vendar vedno kaj manjka in je potrebno probleme sproti reševati. Če nisem pri odpremljanju v tovarni, sem s tovornjakom na poti, ali pri raztovarjanju in urejanju dokumentacije na postaji.

Pri samoupravljanju nisem zraven. Kje pa morem biti! Če bi bil, bi stalo delo. Tudi na zbor delavcev ne morem priti. Moje delo velikokrat ni končano ob dveh in moram »potegniti«. Zato se tudi vozim na delo s svojim avtomobilom, da lahko pridem domov.

Kar je novega v tovarni, vendar izvem. Pri delu in med vožnjo.«

Angela Keržič, delavka v površinski obdelavi v stolarni:

»Rada delam. Delala sem v skladišču žaganega lesa, v furnirni, sedaj pa v površinskem oddelku v stolarni. S sodelavkami imamo skupinsko normo. Vendno gledamo, da jo dosežemo. Z mojstrom se dobro razumem. Delo me veseli in čas v tovarni hitro mine.

Pri samoupravljanju nisem nikjer zraven in tudi nisem bila, čeprav me zanima, kar je novega v tovarni. Naše Glasilo redno preberem, nekaj vprašam druge delavke, drugega pa ne. Če imamo zbor delavcev, pridem zraven, ker takrat tudi druge ne delajo. Še kaj drugega ne bi mogla reči o tem. Delam, da so nadrejeni zadovoljni, v samoupravnih organih pa ne sodelujem.«

Ludvik Boštich, mizar v Slogi v Mostah:

»V Stolu delam 23 let. Čez pol leta bom šel v pokoj. Zadnje čase delam v montažnem oddelku. Kljub invalidnosti, ki jo imam iz vojne, delo zadovoljivo opravljam. Čutim pa, da so mladi več vredni kot stari. Danes imajo nasploh preveč ugodnosti. Ne gleda se nanje toliko po delovnem doprinosu, temveč na drug način, posebno na dekleta. Starejši nismo toliko vredni.

Nisem v nobenem odboru ali svetu. Nihče me ni nikoli predlagal. Še takrat ne, ko se pripravljajo kandidati za nove volitve. Sicer pa hodim na zbere delavcev. Vendar je za naše probleme vedno premalo časa.

Drugače se z vsemj dobro razumem. Rad pridem na delo. Tudi zanima me, kaj je novega v Stolu. Sodelavce vedno

vprašam kar me zanima. Zdi se mi pa hudo, ker nisem nikjer zraven.«

Lojzka Janežič, delavka v strojni brusarni mizarne:

»Delala sem v oddelku površinske obdelave v mizarni, zaradi zdravstvenih razlogov sem bila premeščena v strojno brusarno. Med seboj se razumemo, tudi mojstri so v redu.

Samoupravljanje je za druge. Nisem nikjer zraven. Kadar so predlagali kandidate, so me včasih predlagali, pa sem vedno rekla, da ne morem, ker stanujem deset kilometrov od tovarne, med delom pa pri kakšni komisiji ali podobnem tudi nisem imela namena sodelovati. Ne vem, to ni zame. Tudi, če kaj predlagaš, dosti ne opraviš.

Sklepi delavksega sveta me zanimajo, drugo pa ne toliko. Rada pogledam v naš časopis, ker je vse sorte notri. Preberem ga doma.

V tovarni za druge stvari nimam časa. Norme so velike. Le kadar smo vsi na sestanku, sem zraven. Vendar se v debata ne vključujem.«

Tako so rekli naši delavci. Izbrali smo jih naključno. Uspeli smo toliko, da so bili pripravljeni povedati svoje misli. Še bi lahko izbirali take Stalovce, vendar kaj posebno novega ne bi izvedeli. Zanimivo je, da so med vsemi temi ljudmi dobri fizični delavci, samoupravno delo pa so obšli. Zato je naloga sredin v katerih delajo, da jih uvede tudi v to, jim pomaga in omogoči, da v prihodnje ne bodo le proizvajalci, temveč tudi dobri samoupravljalci, ki bodo sami odločali o svojih rezultatih dela.

Ciril Sivec

Člani uredniškega odbora se sestankov slabo udeležujejo. Tako so začeli po izvolitvi v odbor in tako je danes! Nekateri člani izostankov ne vzamejo niti toliko resno, da bi jih

omenili, drugi pravijo, da so bili tedaj na drugem sestanku ali kako drugače zadržani. — Tudi to je lahko res, vendar čudno, da vsak mesec.

Iz polletnega obračuna

V začetku leta smo se dogovarjali o skladnosti razporejanja dohodka na osebno in skupno porabo ter na sredstva za povečanje reproduktivne sposobnosti gospodarstva. V DO Stol smo vse planske akte uskladili z Dogovorom o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letu 1980, ki smo ga sprejeli v SR Sloveniji.

Tako smo se s planom zavezali, da bomo na ravni delovne organizacije Stol v primerjavi z letom 1979 povečali dohodek za 18 odst., sredstva za bruto osebne dohodke za 15,6 odst., sredstva za skupno porabo za 13 odst., poslovni sklad pa za 50 odst. Temu cilju in dejanskim možnostim so bili prilagojeni plani posameznih tozdov.

V tem času smo primerjali tudi prispevek živega in minulega dela v letu 1979 k doseženim rezultatom poslovanja z rezultati v istih dejavnostih gospodarstva za isto obdobje.

Pri tem velja ugotovitev, da smo na enega delavca dosegli boljše rezultate kot v primerjalnih skupinah. Tudi rast akumulacije je bila v DO Stol hitrejša. Slabši pa so drugi pokazatelji, saj smo za enak dohodek rabili več poslovnih sredstev in počasneje obračali obratna sredstva, kot v primerjalnih skupinah.

Ob analizi obračuna za prvo polletje 1980 ugotavljamo, da smo na ravni delovne organizacije povečali dohodek v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta za 29 odst., sredstva za osebne dohodke za 19 odst., sredstva za skupno porabo za 78 odst., poslovni sklad pa za 3 odst.

S takšno delitvijo dohodka se nismo v celoti uokvirili v razmerja, ki smo jih sprejeli s svojim letnim planom.

S sredstvi za osebne dohodke smo pod planom in smo zato povečali plansko izhodiščno vrednost za 3 odst. S takšnim povečanjem osebnih dohodkov — če bomo še naprej dosegali enake poslovne rezultate — še vedno ravnamo v skladu z družbeno usmeritvijo razporejanja dohodka.

Za akumulacijo smo razporedili nominalno za 14 odst. več, kot smo planirali, vendar glede na doseženi dohodek premoal, medtem ko smo za sredstva skupne porabe razporedili preveč (nominalno 12 odst. več, kot smo planirali).

Dokončno razporejanje dohodka opravimo z zaključnim računom. Kljub temu pa je nujno, da že med letom skrbimo, da ne rušimo začrtanih razmerij.

Poslovni rezultati, merjeni z enotnimi kazalci prispevka dela delavcev ter njihovega gospodarjenja z družbenimi sredstvi kažejo na ravni delovne organizacije vztrajno izboljševanje poslovanja. Delno k tem rezultatom prispeva zmanjševanje zaposlovanja.

Prikaz kazalcev za delovno organizacijo:

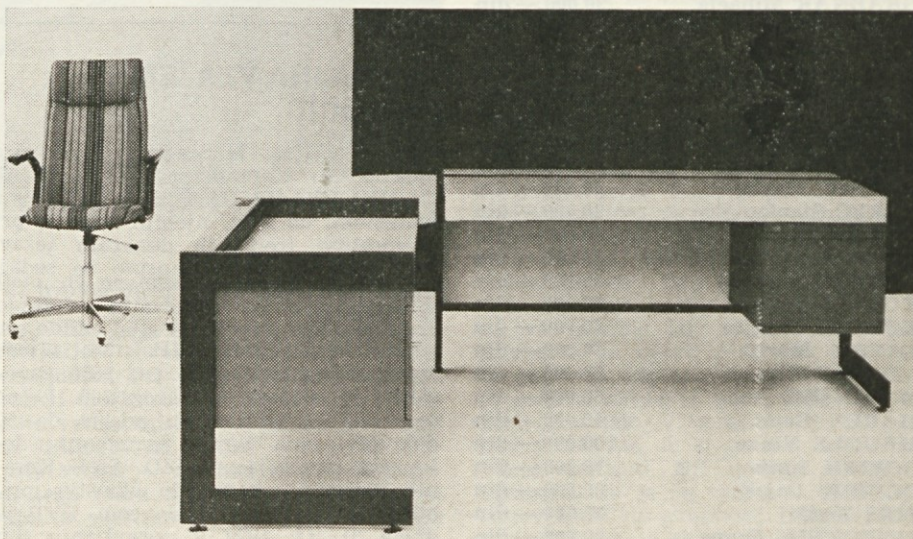
Kazalec	I.—XII. 79	I.—VI. 79	I.—VI. 80
Dohodek na delavca (v dinarjih)	224.179	106.488	142.997
Doseženi čisti dohodek na delavca (v dinarjih)	163.239	79.213	100.735
Razporejena sredstva za osebne dohodke in skupno porabo na delavca (v dinarjih)	136.148	58.598	75.625
Celotni prihodek v primerjavi s porabljenimi sredstvi (v %)	135,2	134,6	136,1
Dohodek v primerjavi s povprečno uporabljenimi poslovnimi sredstvi (v %)	41,7	39,9	53,9
Celotni prihodek v primerjavi z uporabljenimi obratnimi sredstvi (koeficient)	2,1	2,0	2,9
Akumulacija v primerjavi z dohodkom (v %)	12,1	16,0	14,4
Akumulacija v primerjavi s povprečno uporabljenimi poslovnimi sredstvi (v %)	5,0	6,4	7,8
Razmerje med porastom sredstev za akumulacijo in porastom sredstev za osebne dohodke in skupno porabo (koeficient)	1,22		0,98

Poslovni rezultati pa kažejo, da še vedno iščemo optimalne odnose v gospodarjenju (dohodkovni odnosi) med posameznimi temeljnimi organizacijami v okviru delovne organizacije. Tako poslovni rezultati med posameznimi TOZD zelo nihajo, kar je razvidno iz naslednje tabele:

TABELARNI PRIKAZ INDEKSNIH RAZMERIJ DOSEŽENIH REZULTATOV V PRVEM POLLETJU 1980 Z ISTIM OBDOBJEM IN Z LETOM 1979

TOZD	Dohodek na delavca		Doseženi čisti doh. na delavca		Razporej. sred. za OD in skup. por. na delavca		Celotni prih. v primerjavi s porabljen. sredstvi	
	$\frac{I.-VI. 80}{I.-VI. 79}$	$\frac{I.-VI. 80}{I.-XII. 79}$	$\frac{I.-VI. 80}{I.-VI. 79}$	$\frac{I.-VI. 80}{I.-XII. 79}$	$\frac{I.-VI. 80}{I.-VI. 79}$	$\frac{I.-VI. 80}{I.-XII. 79}$	$\frac{I.-VI. 80}{I.-VI. 79}$	$\frac{I.-VI. 80}{I.-XII. 79}$
	INDEKS RAZMERIJ							
1	150,7	145,9	147,0	147,0	136,6	123,2	109,5	110,2
2	205,6	159,3	207,8	152,5	163,0	126,6	121,0	111,8
3	103,5	111,4	94,1	105,2	124,3	92,4	92,1	94,9
4	91,8	96,8	77,4	86,5	114,6	103,1	76,5	82,6
5	117,5	153,3	113,3	155,9	122,1	126,4	85,8	112,3
8	91,0	108,2	88,6	106,8	83,5	100,4	85,6	96,6
9	131,6	85,3	140,5	82,8	135,3	93,0	100,2	97,2
DSO DSP	112,0	113,2	108,2	110,0	107,8	104,2	85,8	130,9
STOL	134,3	127,6	127,2	123,4	129,0	111,1	101,1	100,6

Angelca Kržan

Primer uspešnega oblikovanja systemskega pohištva našega razvojnega oddelka.

Sklepi delavskega sveta delovne organizacije

Delavski svet delovne organizacije je na svoji 3. redni seji, dne 1. 8. 1980, obravnaval, razpravljal ter sprejel naslednje:

1. Potrdil je pregled sklepov in zapisnika zadnje seje DS DO.

2. A) Sprejel je informacijo o gospodarjenju v delovni organizaciji v I. polletju letošnjega leta. Poročila o gospodarjenju v I. polletju 1980 so delavski sveti temeljnih organizacij že sprejeli.

B) Glede na rezultate gospodarjenja, ki so bili doseženi v I. polletju 1980 je delavski svet delovne organizacije sprejel sklep, da se s 1. 7. 1980 poveča izhodiščna vrednost za obračun OD za 3 odstotke.

3. Delavski svet je vzel na znanje poročilo o varstvu pri delu za I. polletje 1980. Delavski sveti v tozidih so poročilo o varstvu pri delu že tudi obravnavali in ga sprejeli.

4. Delavski svet delovne organizacije je sprejel predlog Odbora za kadre DO za:

a) — globalno prerazporeditev sredstev za stanovanjsko izgradnjo;

b) — razdelitev stanovanjskih kreditov;

a) — Planirana sredstva se prerazporedi tako, da se nameni:

— za kreditiranje individualne gradnje 2.380.000,00 din;

— za kreditiranje adaptacij 680.000 dinarjev;

— za kreditiranje nakupa stanovanj 5.050.000,00 din;

— vsa preostala sredstva (ca. 2 milijona din) pa se nameni za nakup stanovanj.

b) — 2.380.000,0 din se razdeli 51 prosilecema za kreditiranje individualne gradnje, in sicer:

ALIBABIĆ Haseba	30.000.— din
BAJDE Marjeta	30.000.— din
BALOH Marija	70.000.— din
BAJEC Vlado	70.000.— din
DEMŠAR Boris	40.000.— din
ERAZEM Marta	30.000.— din
GRABNAR Mihaela	30.000.— din
HAN Stjepan	30.000.— din
JANEŽIĆ Ciril	30.000.— din
JURICINEC Ančka	60.000.— din
JERAS Franc	50.000.— din
JEGLIČ Franc	30.000.— din
KLEMEN Marjan	30.000.— din
KONCILJA Franc	40.000.— din
KOTNIK Marija	40.000.— din
KEREČ Stanka	30.000.— din
KUHAR Stane	50.000.— din
KORBAR Anica	40.000.— din
KOROŠEC Jernej	30.000.— din
KOTNIK Ivan	50.000.— din
KOTNIK Dragica	40.000.— din
LAVRIČ Marija	50.000.— din
LESJAK Dika	50.000.— din
MARINŠEK Ana	60.000.— din
MAREN Boris	40.000.— din
MARGOLE Vinko	100.000.— din
OCVIRK Sonja	70.000.— din
OCVIRK Lojzka	30.000.— din
PIRŠ Jernej	30.000.— din
PESTOTNIK Franc	30.000.— din
POGAČAR Janez	80.000.— din
PRAZNIK Slavko	40.000.— din
POPIT Franc	40.000.— din

PETKOVŠEK Milena	70.000.— din
RAVNIK Hijacinta	40.000.— din
SENOŽETNIK Franc	30.000.— din
SLAPNIK Gašper	110.000.— din
SLAPAR Franc	50.000.— din
SADJAK Aleksandra	30.000.— din
ŠUTAR Janez	30.000.— din
ŠUŠTAR Stanka	30.000.— din
ŠUŠTAR Jožica	90.000.— din
ŠTUPAR Francka	40.000.— din
TOMAŽIN Danica	40.000.— din
URBAS Elizabeta	50.000.— din
VLASIČ Vinko	30.000.— din
ZAKELŠEK Janez	40.000.— din
ZAVOLOVŠEK Marija	50.000.— din
ZOBAVNIK Jožefa	50.000.— din
ZORMAN Slavica	60.000.— din
ZUPIN Jože	70.000.— din

S k u p a j 2.380.000.— din

Za kreditiranje adaptacij:

BOŠTAJN Marija	50.000.— din
CERAR Janez	40.000.— din
ČRTANEC Matjaž	30.000.— din
GRILC Ana	30.000.— din
KERN Angela	30.000.— din
KREHLIČ Helena	40.000.— din
KREGAR Jožefa	40.000.— din
MATKOVIČ Anka	40.000.— din
MUŠIČ Franc	30.000.— din
OREŠNIK Tine	20.000.— din
ORAŽEM Maksa	30.000.— din
PODBEVŠEK Ivanka	40.000.— din
PREZELJ Štefka	30.000.— din
REPENŠEK Fani	30.000.— din
SEMPRIMOŽNIK Ivan	60.000.— din
ŠKERJANC Anton	30.000.— din
ULČAR Jože	40.000.— din
ZUPAN Bogdan	30.000.— din
ŽMEGAČ Stanka	40.000.— din

S k u p a j 680.000.— din

Kreditiranje nakupa stanovanj:

KUKANJA Breda	600.000.— din
MATIJAŠ Srečo	900.000.— din
MEMAROVIC Živka	200.000.— din
PETELINŠEK Evstahije	750.000.— din
RAKIČ Aleksandar	1.000.000.— din
SMOLNIKAR-POTOČNIK Silva	250.000.— din
SLABAJNA Valči	400.000.— din

BLAGAJNA VZAJEMNE POMOČI

Pred 25 leti je Sindikalna podružnica STOL Kamnik ustanovila BLAGAJNO VZAJEMNE POMOČI (BVP) z namenom, da služi njenim članom pri premostitvi trenutnih denarnih težav. BVP opravlja to poslanstvo še sedaj, njena prisotnost pa bo prav gotovo tudi v bodoče.

Odbor, ki vodi BVP, moti precej majhno število članov. Od 1650 zaposlenih je članov le okrog 700. Letno se v BVP sicer včlanijo od 40 do 50 delavcev, toda zaradi prenehanja delovnega razmerja pri OZD »Stol« Kamnik preneha pravico do članstva približno enako število delavcem. BVP je imela 31. 12. 1979 v upravljanju din 1.830.982,95 stanje pa se mesečno bistveno ne spreminja. 99 odst. sredstev je stalno v obliki posojila pri njenih

ŠKRABAR-KRAMAR Marjeta	250.000.— din
ZUPAN Milena	700.000.— din
S k u p a j	5.050.000.— din

5. DS delovne organizacije se je seznanil s politično-varnostno oceno delovne organizacije Stol Kamnik.

6. Sprejel je sklep o spremembi letnega delovnega koledarja, in sicer:

Sobota, 23. 8. 1980 je prosta, delo pa se namesto te sobote organizira v soboto, 9. 8. 1980, ker je 23. avgust po sklepu DS DO »dan Stola« in bo na ta dan sindikat organiziral »srečanje« Stolovih delavcev ob 30-letnici samoupravljanja.

7. Soglasno je sprejel Pravilnik o pripravnstvu.

8. Delavski svet je v zvezi z uporabo lesnih odpadkov sprejel naslednje sklepe:

1. Lesni odpadki naj se čim koristneje uporabljajo v delovni organizaciji.

2. Prodaja lesnih odpadkov drugim delovnim organizacijam za predelavo, predvsem tistim, ki rabijo odpadke kot surovino za izdelke, ki jih rabimo za naše delo.

3. a) Prodaja lesnih odpadkov kot drva našim delavcem in upokojevcem;

b) Drva naj bodo še po stari ceni, dokler se delijo po sedanjem spisku oz. seznamu. Z novim seznamom oz. spiskom pa se cena za običajni voz drv poveča na 1.500.— din.

9. a) Sklenil je, da se nagrada »Inovator leta«, ki jo vsako leto podeljujejemo, poveča od 5.000.— na 10.000.— dinarjev.

b) Delavski svet DO se je seznanil z ovrednotenim programom dela ZSMS »STOL« in sklenil, da se del sklada skupne porabe, namenjen za ZSMS, lahko uporabi.

c) Sprejel je informacijo o pripombah k osnutku in dopolnitvi dogovora o temeljnih družbenega plana občine Kamnik ter samoupravnih sporazumov o temeljnih plana SIS občine Kamnik za obdobje 1981—1985.

Helena Križanc

članov. Okoli 15.000 din ima BVP stalno na hranilni knjižici za takojšnje posojilo v zelo nujnih primerih.

BVP daje svojim članom posojilo za dobo do enega leta v višini od 2,2 do 4-kratne vloge, ki jo ima posameznik pri BVP ali jo bo z nespremenjenimi prispevkami zadnjih 6 mesecev imel do dneva odobritve posojila. Verjetno zaradi zaostrenih pogojev potrošniških kreditov je večja potreba posojil pri BVP ter je že nekaj časa lahko odobriti posojilo med 2,3 do 3-kratne vrednostne vloge.

Odbor priporoča delavcem, da se včlanijo v BVP ter si tako pridobijo možnost koristiti posojilo. Pomen in vsebino delovanja BVP obrazložijo lahko predsednik IO sindikata, ki je odboru BVP posredoval pravilnik o blagajni vzajemne pomoči. Informacije lahko dajo tudi poenterke.

Predsednik odbora BVP:
Mavricij KOTNIK

Titove misli ostanejo naša skrb

Pred novimi nalogami

Od vas, komunistov v armadi, pričakujem, da nenehno prispevate k obdelavi in uresničitvi koncepcije splošne ljudske obrambe, proučujete vse spremembe in novosti, ki jih prinašajo sodobna vojna in vse oblike boja in odpora, izpopolnjujete izurjenost in obvladate sodobno tehniko,boljšujete sistem poveljevanja, krepite disciplino in negujete tovariške odnose med ljudmi. Pri vsem tem je posebnega pomena za pravilno usmerjanje praktičnih akcij marksistična izobrazba in vzgoja komunistov, starešin in vojakov. Zato morate vedno misliti na to, da je v naši koncepciji splošne ljudske obrambe, v naši strategiji in taktiki — človek, politično zaveden, moralno trden in borbena pripravljen — osnovni in odločilni dejavnik oboroženega boja in odpora. Zaradi tega mora biti skrb za človeka, za pogoje urjenja, življenje vojakov in starešin in vsestransko razvijanje njihovih ustvarjalnih sposobnosti, nenehno navzoča.

(Iz pisma Josipa Broza Tita prvi konferenci ZKJ v JLA)

Pogovor v Svilanitu

V sredini septembra je bil na predlog občinskega sindikalnega sveta Kamnik sklican sestanek za urednike glasil in drugih delavcev, ki se ukvarjajo z informiranjem v delovnih organizacijah v kamniški občini. Sestanek je imel namen ugotoviti potek republiške sindikalne akcije »Tisoč delavcev — sodelavcev« in kakšno je informiranje v naši občini.

Ugotovljeno je bilo, da akcija »Tisoč delavcev — sodelavcev« kljub obveščenosti še ni prav zaživela. O akciji so bili delavci seznanjeni že pred meseci, angažiranje ni zastalo v poletnih mesecih in bo teklo do konca leta in še naprej. Namen je spodbuditi nove dopisnike, ki bi bili predvsem iz neposredne proizvodnje in delavce iz skupnih služb, da bi s kratkimi informacijami, z dobrimi predlogi in spodbudami aktivneje sodelovali pri obveščanju. Da ne bi bili samo prevzemalci informacij, temveč tudi dajalci. Za nove dopisnike se štejejo delavci, ki doslej še niso sodelovali v sredstvih tovarniškega, občinskega in republiškega obveščanja.

Po razgovoru, ki se je razvil med predstavniki občinskega sindikalnega sveta in delavci obveščanja v delovnih organizacijah, je bilo ugotovljeno, da so rezultati akcije preskromni. Kamnik ima veliko delovnih organizacij, precej je tudi velikih in je možnosti za nove sodelavce veliko. Pomanjkljivo je sedanje stanje, ko sodeluje pri pisanju tedenskih ali mesečnih informatorjev in glasil le majhna peščica delavcev. Iz meseca v mesec se ti ponavljajo, vsi drugi pa molče. Informacije pa so največkrat toliko delavske, kolikor prihajajo od delavcev.

V Stolu ni stanje prav nič boljše. Novih dopisnikov ni, čeprav smo na akcijo že večkrat opozorili in obrazložili namen. Uredniški odbor ima nalogo, da po potrebi tudi pomaga tistim dopisnikom, ki bi pri pisanju to potrebovali. Omenili smo že, da je odvečen strah, ki morda navdaja ljudi, ki bi radi kaj napisali, vendar tega ne store.

Pri pripravi pričujoče številke Stolovega Glasila smo se poleg tega, da novih dopisnikov do sedaj ni bilo, ubadali s starimi težavami. Znano je, da prispevke za mesečno glasilo naročamo. To storimo po pripravi načrta, ki ga izdela uredniški odbor v začetku tekočega meseca. Vendar je precejšen del naših delavcev vzel spodbudo premalo resno. Ze pri prevzemu naloge so se na vse načine izgovarjali, da njihov prispevek ta mesec ni nujno potreben in ga bodo napisali kdaj kasneje. Da je zadeva aktualna prav sedaj, jih ni dosti zanimalo. V vprašanju je bil njihov prosti čas, ki si ga niso imeli namenja skrajšati. Nič novega ne bomo ugotovili, da je še vedno v vprašanju odgovornost do skupnosti. Marsikatere mu Stolovcu je sklep uredniškega od-

(Nadaljevanje na 10. strani)

Naš inženiring

O inženiringu se v našem Glasilu še ni dosti pisalo. Vendar je ta dejavnost zelo pomembna za plama naših izdelkov.

Večini naših sodelavcev ni znano, kaj inženiring pomeni za naše podjetje, kaj vsebuje in kaj ponuja.

Začetek dejavnosti seže v leto 1973, ko se je inženiring še ukvarjal z vrisovanjem našega pohištva v poslovne stavbe in z organizacijo pisarniškega poslovanja za zunanje naročnike.

Že v tem letu, tj. 1973, je ing. Golob v sodelovanju s takratnim vodjem inženiringa, ing. Benkovičem, začel razvijati predelne stene in strope.

Razvoj je imel ob začetku proizvodnje predelnih sten povečati prodajo serijskih artiklov, vključevati izdelke kooperantov, predvsem tistih, ki jih doma ne izdelujemo, kot so npr.: pulti, kuhinje itd.

Že leta 1974 so bili izdelani osnutki projektov. Leta 1975 smo začeli opremljati objekte, kot so npr.: »Dom« Beograd, Tovarna nogavic »Polzela«, »Pivara« Banja Luka, »Ekonomška fakulteta« Ljubljana, itd.

(Nadaljevanje z 9. strani)

bora premalo pomemben, da bi ga vzel resno. Izgovarja se na način, ki smo ga ugotovili lani in že prejšnja leta.

Skupna ugotovitev sestanka je bila, da bi se tudi na področju informiranosti lahko stvari obrnile na boljše, le mlajši bi morali napraviti tisto, kar je poleg rednega dela tudi naša dolžnost. Če bi samo vsakdo prispeval svoj delež, ki bi ga lahko pripravil z malo več dobre volje, bi zadeva hitro stekla.

Po pogovoru smo si ogledali proizvodne obrate tovarne Svilanit. Ugotovili smo, da je ta mlada kamniška tovarna prebrodila ogromno začetnih težav. Po najboljših možnostih je posodabljala tehnologijo in pričela izdelovati izdelke, ki so zanimivi tudi na tujem tržišču. Izdelke kamniškega Svilanita vsi dobro poznamo. Njihove kvalitetne brisače, izdelke iz frotirja in druge volnene in lepote izdelke imamo v vsakem domu.

Za koristen razgovor in nove izkušnje se moramo zahvaliti predstavnikom z občine, delavcem Svilanita pa za gostoljubje. Dolžnost drugih delovnih organizacij je, da kdaj kasneje v sodelovanju z občinskim sindikalnim svetom pripravimo podoben sestanek na svojem mestu, kjer bo ponovna priložnost, da se uredniki in drugi med seboj pogovorimo in izmenjamo izkušnje. Z novimi, širšimi spoznanji bomo pripravljali take informacije, ki bodo delavcu zares v korist in pomoč pri odločanju. Dolžnost delavcev, ki se ukvarjajo z informiranjem je tudi v bodoče, da pridobivajo nove sodelavce.

Ciril Sivec

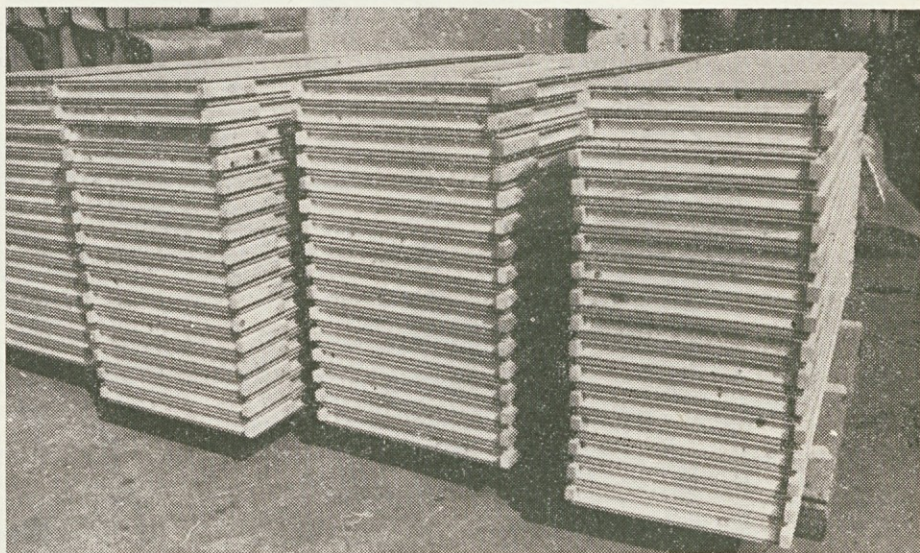
Predvidevanja, da se bo ob pojavi predelnih sten povečalo povpraševanje po serijskih artiklih, je bilo opravičeno, saj nobeden objekt nismo opremili brez serijske opreme (kot so pisalne mize, stoli in omare).

Da bi nazorno prikazali stopnjo povečanja od leta 1975, navajamo število opremljenih objektov po letih: 1975 je bilo opremljenih 19 objektov, 1976 20 objektov, 1977 51 objektov, 1978 64 objektov in 1979 53 objektov. Letos je bilo opremljenih 19 objektov, 35 objektov pa je še v delu.

Na kratko bomo opisali potek dela: Kupce iščemo sami. Pretežno preko interierov ali direktno iz prodajne službe v Stolu oziroma iz inženiringa. Seveda tudi kupci sami povprašujejo za možnost izdelave v našem podjetju.

Ko na prvi ali drugi način pride-mo do poslovnih stikov, od kupca zahtevamo tehnične podatke. To je tloris objekta z naznačenimi tipi opreme (gladke stene brez nadsvetlobe ali z nadsvetlobo, stene z vgrajenimi omarami z nadsvetlobo ali brez).

V take tlorise služba inženiringa vri-

Zlepljenim predelnim stenam pravimo v Stolu sendviči. Sestavljene so iz masivnega okvirja, polnila za zvočno izolacijo in obojestransko oblepljene z zažurnirano iverko. Vrhnji furnir je običajno hrastov, temno lužen in površinsko obdelan. Izdelava predelnih sten je v začetku povzročala precej problemov, ker je višina višja od običajnega pohištva in smo se morali v proizvodnji z nekaj novimi stroji prilagoditi večjim dimenzijam. Sedaj je to urejeno in lahko prevzamemo velika naročila.

še domačo opremo, stene, mize, omare, vrata. Na podlagi tako vrisanih načrtov damo ponudbo. V ponudbi so navedeni možni roki izdelane cene za kv. m, pogoji plačevanja, izvedba in drugo.

Ponudba je osnova za sklenitev pogodbe z naročnikom. Razvidno je, da je pot do pogodbe zelo zapletena, ker so v pripravo vključene prodajne službe, priprava dela, predstavniki tozdogov, finančni sektor, včasih tudi poslovni odbor. Kljub temu pa le 20 odst. ponudb realiziramo.

Ko je pogodba podpisana, se sestane koordinacijska skupina, ki določi nosilca del. Večinoma je to tozd-1, tozd-5 ali kooperant.

Ko je nosilec dela določen, posame priprava dela (konstrukcijski oddelek) mere na objektu, pregleda skupaj z inženiringom oz. projektantom posamezne detajle in nato začne z izdelavo konstrukcijskih načrtov.

Priprava načrtov je zelo zahtevna, ker le na osnovi načrtov lansiramo celotno proizvodnjo specifikacijo, naročila materialov, itd.

Natančno izdelani načrti omogočajo proizvodnji lažje delo ob strojni obdelavi in montaži na objektu.

Po izdelavi načrtov pripravi planer specifikacijo materialov za vse polizdelke. V izdelavo objekta so vključeni tozd-1 (PE-4, PE-6, PE-8), tozd-3 (PE-3), tozd-5 (gradbena) in tozd-2 (izdelava omar, nastavkov). Razvidno je, da je za realizacijo inženiringa potrebno zelo dobro sodelovanje vseh sodelujočih.

Po strojni obdelavi sledi po nekaj dneh montaža na objektu. Montaža je dokončna stopnja izdelave. Vključeni so sposobni sodelavci. Vodje montaž morajo sodelovati na objektu z nadzornim organom, s svojimi sodelavci ter z matično tovarno.

Ugotavljamo, da se vedno več tovarn ukvarja s podobno dejavnostjo, kar povzroča ostro konkurenco na tržišču. To čutimo že nekaj let, posebno močna je v drugi polovici lanskega leta in letos.

Glede kakovosti lahko rečemo, da smo še vedno najkvalitetnejši izdelovalec opreme. Znao pa je, da so tudi druge tovarne krepko napredovale. Skrbeti moramo za nove še kvalitetnejše izdelbe opreme, kot npr.: »Sloga« ter negorljive stene. Odziv strokovnjakov za »Sloga« je sorazmerno ugoden in ga je treba ponuditi tržišču. Sistem je univerzalen. Lahko ga uporabimo za opremo stanovanjskih in poslovnih objektov. Izdelan je tudi prototip za negorljive stene, napravljen je atest in ustrezna varnostnim zahtevam.

Največji problemi pri ponudbah nastajajo zaradi neenakih pravno-tržinskih pogojev. Lahko rečemo, da smo do konca leta 1979 do danes pri vsaki večji ponudbi naleteli na konkurenco, ki pri slabši kakovosti ponuja nižje cene in ugodne kredite. Taki pogoji nikakor ne stimulirajo produktivnosti, kakovosti in rokov izdelave, temveč dajejo prednosti kreditiranju.

Še bolj si moramo prizadevati, da bomo v našo proizvodnjo vnesli nove programe, kvaliteto še izboljšali in skrajšali dobavne roke. Na ta način bomo zadovoljili današnjega kupca ter zagotovili delo in zaslužek našemu delavcu.

Zvone Škrinjarič

INDUSTRIJSKO OBLIKOVANJE JE SESTAVNI DEL NAŠE POSLOVNE POLITIKE

Na Bledu je bilo v času 21. in 22. 8. 1980 posvetovanje izvršnega odbora mednarodnega sveta združenja industrijskih oblikovalcev — ICSID, v katerega je včlanjenih 64 dežel oz. nacionalnih organizacij.

Za Jugoslavijo je to priznanje, da je izvršni odbor ICSID zasedal na Bledu. Sodelujoči so izmenjali strokovne poglede in mišljenja o tej mladi stroki industrijskih oblikovalcev pri nas.

Številne dežele imajo večjo tradicijo glede industrijskega oblikovanja in zato njihovi proizvodi slovijo v mednarodni trgovinski menjavi (Italija). Tako kot številne aktivnosti človeka, industrijskega oblikovanja ni mogoče obravnavati ločeno od družbenega nivoja in industrijskega razvoja v času in prostoru. Nedvomno je ugotovljeno, da zahteva visoki nivo industrijskega razvoja višji nivo industrijskega oblikovanja, oziroma lahko zaključimo, da sta industrijski nivo in razvoj oblikovanja medsebojno tesno povezana.

Zanimiva je bila razprava gospodarstvenikov in oblikovalcev za okroglo mizo. Struktura udeležencev je bila izredno raznolika, tako da smo lahko dobili resničen presek današnjega stanja industrijskega oblikovanja pri nas. Menimo, da je zelo zanimivo vprašanje, ali smo s stanjem lahko zadovoljni. Odgovor je v celoti negativen. Nismo zadovoljni in ne smemo biti zadovoljni, ker je stanje zelo različno v posameznih republikah, zlasti pa še med OZD.

Nedvomno drži ugotovitev, da smo na tem področju storili napredek, toda še vedno premajhen, ker se v družbi premalo zavedamo lastnih možnosti v tej mladi stroki in zato velikokrat segamo raje po tuji pameti z nakupi licenc itd. Res je tudi, da imamo voljo, željo in hotenja, vendar premalo strokovnega kadra.

Ugotovljeno je tudi, da so tiste OZD že sedaj dejavnosti oblikovanja posvetile večjo skrb, ki so dolgoročno tržno orientirane in ki svojih proizvodov niso mogle plasirati za vsako ceno brez naporov ustreznih služb (marketing, prodaje in razvojnih služb). Nedvomno, da v to dejavnost sodi lesna industrija s številno pohištvno dejavnostjo, tekstilna industrija in elektro industrija. Prav tako je umestno zabeležiti, da mora biti oblikovanje močnejše prisotno pri izdelkih notranje opreme, javnih objektov, itd. (gradbeništvo, energetika), kot pri tistih proizvodih, kjer oblikovna plat ni odločujoča dejavnik za kvalitetno namensko funkcioniranje proizvoda. Pri tem bi bilo napačno mišljenje, da npr. pri turbini ni pomembna oblikovna plat, ne samo zaradi videza, temveč tudi in predvsem zaradi smotrne uporabe materialov (količina materiala, uporabnost, cena, konkurenca, itd.).

Za oblikovanje oziroma stopnjo razvoja niso odgovorni samo oblikovalci, temveč bomo imeli toliko boljše rezultate, če bodo poslovne strukture v družbenopolitičnih organizacijah samoupravno organizirane in vsi profili strokovnjakov (konstruktorji, tehnologi, raziskovalci trga, ekonomisti, itd.) tesno sodelovali zato, da bo proizvod (delo vseh) čimbolj uporaben. Lesna industrija je storila pomembne korake, saj imamo vrsto priznanih strokovnjakov, proizvodi lesne industrije pa so prejeli številna domača in mednarodna priznanja. Med take OZD lahko uvrstimo Stol, Meblo, Marles, Alples, Iskro, Saturnus.

Organizirana služba za oblikovanje

v posamezni OZD je pomembno vprašanje, vendar ga moramo proučevati s stališča vsebine in ne le forme. Službe za razvoj in oblikovanje so organizirane različno, nekje v tozdih, drugje v delovnih skupnostih oziroma v posameznih OZD. Poleg tega se s to dejavnostjo ukvarjajo številni svobodni umetniki, ki soprispevajo pomemben delež k sedanji razvitosti oblikovanja. Zlasti so uspešni tisti svobodni umetniki, ki se neposredno povezujejo s proizvodnjo.

Naša DO je začela utirati pot industrijskemu oblikovanju že 1952. leta, ko je ustanovila prvi razvojni oddelek za industrijsko oblikovanje. Delo je bilo od vsega začetka usmerjeno v dizajn, ki vključuje elemente funkcije, ekonomike in konstrukcije ter predstavlja polepšanje zunanosti proizvoda. Prvi večji uspehi so bili projekti znanih rex stolov, avtorja profesorja Nika Kralja. Prav tako pa je Niko Kralj s svojo strokovnostjo in človeškimi vrlinami uspel zainteresirati mlade strokovnjake, tako da imamo danes sposobno strokovno ekipo oblikovalcev v DO na čelu s tov. Branetom Uršičem. DO Stol je za svoje izdelke na področju oblikovanja in kvalitete prejela vrsto mednarodnih in domačih priznanj.

Ne glede na zadovoljive rezultate industrijskega oblikovanja v naši DO moramo začeti razpravo o najprimernejši organizaciji razvojne službe, službe za programsko usmeritev, službe za tehnološki razvoj in službe za investicije, nadaljevati in zagotoviti takšno medsebojno povezanost, ki bo smotrno razporedila strokovni kader in druge materialne potenciale za doseg želenih rezultatov.

Pričakujemo lahko, da bo šola za oblikovanje v SR Sloveniji, ki se bo organizirala pri Akademiji za likovno umetnost, zapolnila vrzel pomanjkanja visoko strokovnega kadra za industrijsko oblikovanje, s tem da bo ta šola nujno povezana s prakso.

V OZD in družbi moramo industrijskemu oblikovanju nameniti več pozornosti, ustvarjanju sredstev in zagotoviti ustrezno nagrajevanje maloštevilnega strokovnega kadra preko ustreznih pravilnikov, s povezavo z inovatorji itd.

Zavedati se moramo, da oblikovanje prinaša svoj delež k materialnemu in duhovnemu napredku vsake OZD in družbe kot celote.

Vinko GOBEC

Sredi septembra so se mudili v Sloveniji slušatelji politične šole iz UPPSALA na Švedskem. Poleg večjih krajev in družbenih središč v naši ožji domovini so si ogledali tudi proizvodnjo ploskovnega pohištva v tozd 2 in se nato s predstavniki naših samoupravnih organov pogovarjali o delavskih problemih in naši ureditvi. Podatki jim bodo dobrodošli pri proučevanju organiziranosti naše družbene ureditve in primerjanju z drugimi sistemi delavskega življenja.

Iz stolarne bo odšlo v prihodnjih petih letih več kot petina delavcev v pokoj. Ker so ti delavci ljudje z velikimi izkušnjami in poleg vodilnega kadra v stolarni glavni izdelovalci sedežnega pohištva, jih bo težko nadomestiti z novimi delavci. Vrzel bo zato toliko večja, ker je velik del ostalih delavcev nekvalificiran. Za dobrega delavca — strokovnjaka je potrebno dvoje: delati mora rad in v delu se mora vsak dan izpopolnjevati. Dolžnost mladih je, da postopoma prevzemajo delo starejših in od njih prevzemajo tudi vse tisto, kar s skupnimi napori napravljajo vsak izdelek trpežen in lep.

V sredini letošnjega avgusta je odšel v pokoj Gerga Kotnik. V strojni stolarni je brusil orodje sedemindvajset let. V našem Glasilu smo Kotnika že predstavili, ob odhodu v pokoj pa se mu kot enemu izmed najboljših brusarjev v Stolu še enkrat zahvaljujemo za vestno delo. Da je delo zares odlično opravljal, so neshetokrat dokazali delavci, ki so delali z orodji, ki jih je Gerga nabrusil. Zatrdili so, da je mogoče z dobro nabrušenim orodjem napraviti po petkrat do desetkrat toliko polizdelkov kot s slabim.

To je dokaz, da je Gerga Kotnik svoje delo zares obvladal. Opravljal ga je z veseljem in velikim zanimanjem. Ko smo se v sredini julija pogovarjali z njim, je rekel, da je potrebno za vsako stvar precej časa, da ji prideš do dna. Včasih tudi več kot eno leto. Še zdaleč ni vseeno, kakšni so nakloni pri svedru, kolikšna je konicina in kako so oblikovana predrezila. Vendar je delovna sposobnost rezila najboljši pokazatelj. Delavci z orodji pa natančni ocenjevalci.

Zelimo, da bi bilo tako dobrih brusarjev orodja, kot je bil Gerga Kotnik, v bodoče v Stolu veliko, njemu pa želimo, da bi bil tudi v prihodnje tako poln življenjskega optimizma in zaupanja v svojo okolico.

Pogovarjamo se zelo radi in obljublamo. Ko je potrebno nekaj napraviti, pozabimo na obljube. Ne zdi se nam čudno, da v nobenem letu, pa naj bo sedemdeseto ali osemdeseto, dalj kot do besed ne moremo. Pa čeprav vsak dan obljublamo, da bomo drugačni.

* * *

Smo pač taki, da dobre lastnosti pripisujemo sebi, slabe pa drugim. To se gotovo že tudi sami opazili. Vedno govorimo: Ta je tak in tak. Če je reč o nas samih pa rečemo: To sem dobro napravil. Bodimo torej taki tudi pri tej misli. Gotovo ste že opazili, da vaši znanci zelo neradi hodijo k svojim sosedom. Nič čudnega ni torej, če se dva sostanovalca v bloku ne vidita po cele tedne ali tudi po cele mesece. So primeri, ko sosed za sosednjimi vrati ne ve za prvega ob sebi, kje je v službi, če sploh hodi v službo, če je poročen ali ima samo življenjsko spremljevalko in koliko ima otrok.

Ti stavki imajo veliko grenkega okusa, v življenju pa tega več ne opazimo. Nek naš delavec je ob nekem takem spoznanju takole pripomnil:

»Ce Janez ne bo šel Franceljna pogledat, dokler je živ, ga tudi na mrliški oder ne bo šel!«

* * *

Mlada ženska ima svojo moč, pa čeprav se po žilah pretaka kri, ki diši po upokojencu.

Naši delavci so dobri kritiki. Radi opazujejo delavce gradbenih podjetij, ki jih je skozi vse leto v Stolu dovolj in ocenjujejo njihovo storilnost. Takole so govorili:

»Poglejte te zabušante. Stojijo ob »šajtergah« in govorijo. Že skoraj eno uro so na delu, pa niso naredili drugega kot pokadilj cigareto.«

Poslovna enota 7 — Stolarna

V nekajmesečnih presledkih predstavljamo v našem Glasilu proizvodne oddelke, ki so združeni v zaokrožene celote. Zanimivo je, da te oddelke vsi dobro poznamo, vsak dan hodimo skozi njih, poznamo delavce, vemo, kaj ti oddelki izdelujejo, o samih oddelkih in njihovem delu pa vemo zelo malo ali skoraj nič. V tej številki vam bomo skušali na kratko opisati poslovno enoto 7 — stolarno. Po tem, po imenu najstarejšem oddelku, nosi ime naša delovna organizacija. Izdelki stolarne so že davno obšli zemeljsko oblo. Vidimo jih v vsaki hiši, v kinodvoranah, v drugih javnih objektih, zunaj naših meja in celo v najrazličnejših tujih filmih. Stolov stol je tako pomnožen artikel, da domala ne moreš napraviti koraka, da ga ne bi videl.

Naši stoli so poleg lepe oblike tudi zelo kvalitetni in pri potrošnikih poznani kot zelo soliden izdelek. Največji problem pri kupčiji je dejstvo, da marsikaterega stola ni mogoče dobiti.

Za pogovor smo naprosili tov. Lužovec Franca, vodjo poslovne enote 7 — stolarne, ki prihodnje leto odhaja v pokoj. Z njim se je bilo prav prijetno pogovarjati. Poznava se že več kot petnajst let. Pred leti sem opravljal normirsko delo v strojni stolarni in delo v vseh njenih oddelkih dobro spoznal. S tov. Lužovcem sva prešla delo in druge pomembnosti na zelo preprost način. Od začetnih del v krivlinici in v strojnem oddelku do odprtega skladišča.

Stolarna se prične v krivlinici. Katere polizdelke za stole krivite? Koliko je teh polizdelkov v enem mesecu in kakšna je potreba lesa in kolikšen je izmet?

Povprečna mesečna poraba decimiranega lesa za krivljenje polizdelkov niha, odvisna je od plana in asortimana, giblje se od 85—90 kub. m. Od posameznih vrst krivljenja je odvisna tudi količina izmeta z oz. na parjenje, sušenje in kvaliteto lesa. Krivimo naslone za stole, naslonjalne vezi, naslonjalne nastavke (24.300 kosov je 30 kub. m lesa, izmeta 5,1 kub. m = 17 odst.).

Ročno krivimo thonete (1000 kosov je 10 kub. m lesa, izmet 1,1 kub. m, ostalo popravimo).

Krivimo tudi razne noge za stole, ročne naslone, gugalne krivine ipd. (19.150 kosov je 30 kub. m lesa, izmet 6,6 kub. m, je 22 odst.). Krivljenji so tudi razni naslonjalni pokončniki in sedežne krivine (8700 kosov je 15 kub. m lesa, izmet 1,8 kub. m je 12 odst.).

Za odpravo prevelikega izmeta mora biti poleg ustreznih tehnoloških pogojev tudi dobra kvaliteta lesa. Les mora imeti med 25 in 30 odst. vlage. Za večje naslone mora imeti les radialni rez (iz sredine hloda).

Koliko časa je potrebno pariti les pred krivljenjem?

Les se namreč mehča tako, da je izpostavljen vlažni pari ali vreli vodi pri atmosferskem pritisku. Les za krivljenje je lahko svež ali delno osušen. Primeren odstotek vlage je koristen, biti ne sme manjši od 25 odst. Zadosten čas parjenja za debelino 2,5 cm je okoli 3/4 ure. Problem v kotlih za parjenje je, ker ni v celi prostornini zadosti vlažna in topla para. Če je v zadnjem delu normalna, je v prvem presuha.

Nujna je preureditev kotlov, da bi se les med parjenjem primerno navlažil in lažje krivil. Obenem pa bi preprečili sedanje sušenje med parjenjem. To nam povzroča razpoke, ki se pri krivljenju še povečujejo in s tem je večji odst. izmeta.

Kvaliteta lesa močno vpliva na uspeh krivljenja. V zadnjem času se ta slabša. — Kako rešujete ta problem?

Zaradi povečanja proizvodnje krivljenih polizdelkov in boljše kvalitete je nujno potrebno pristopiti k rekonstrukciji oddelka krivilnice. Slaba kvaliteta, manjši učinek, velik napor, prekomerni izmet izvira iz zastarele tehnologije. Zato je nujno, da obnovimo parne kotle, uredimo transport in nakladanje sušilnic z vilicarjem, lepljenje spojev krivljenih polizdelkov. Za vse to nas je že opozorila inšpekcija dela ter zahtevala, da se to uredi. Nujno moramo iti v rekonstrukcijo ali vzdrževalna dela, če hočemo, da bo krivilnica sploh lahko obratovala.

Za izdelavo stolov uporabljate bukov les. Kako oblikovan prihaja v vaš strojni oddelku?

Les je različnih oblik, odvisno od programa, ki ga izdelamo ob začetku leta. Oblike in krivine decimiranega in lepljenega lesa se med seboj močno razlikujejo. Pol-

izdelki so v pretežni večini bukov. Sedeži za kolonialne stole so sestavljeni iz sredic in furnirani z anigre furnirjem.

Ves les je umetno sušen. Kako to vpliva na izdelek in kolikšno vlago mora imeti?

Les v polizdelkih gre v predelavo s 7 do 10 odst. vlage, vendar to niha in je odvisno tudi od letnega časa.

Težave nastopajo, če je les premalo suh in nam pri obdelavi zaskori ali razpoka. Te napake se pokažejo pri strojno obdelanih kosih ali pa kasneje na površinsko obdelanih polizdelkih (posebno v zimskem času).

Koliko vrst stolov izdelujete v stolarni. Kako se to odraža v strojnem oddelku?

Za PE-7 bi bilo najbolj ugodno čim manjše število vrst, količine pa za večje, kar pa na žalost ni tako. Letno delamo za izvoz 47 vrst stolov, za domači trg pa 16. Izdelava je načrtovana na skupno število sodelavcev po norma urah. Če so manjše serije in veliko vrst stolov, so težave v vseh oddelkih. Največje so v strojnem oddelku zaradi razporeditve dela.

Pri izdelavi sedežnega pohištva pravih kotov skoraj ni. Kako vam vedno uspe napraviti vse posevne oblike in pri tem doseči, da so stoli kljub temu primerno sestavljeni?

Sodelavci, ki že dalj časa delajo na izdelavi stolov in ustrezni pripravi strojev za posevne oblike, so starejši in imajo izkušnje. Svoje delo poznajo in ga zato lahko tudi kvalitetno opravljajo. Pri sestavi stolov — foteljev morajo vsi kotni prirezi točno prilagati. V nasprotnem primeru se stol že pri testiranju razrde in ne sme v proizvodnjo. Slabe izvedbe konstrukcij kontrola zavrne.

Sestavni deli za stole so tudi tanki pokončniki in vezi. Z brušenjem vse polizdelke še tanjšate, čepi pa morajo ustrezati izvrtinam. So sodelavci dovolj natančni, da pri montaži ni problemov?

Kot je že prej omenjeno, imamo delavce, ki se zanimajo pri celotnem postopku. To je od vrtnanja lukeni in izdelave čepov kot del sestave stolov. Poslužujejo se raznih pripomočkov (kalibrov, šablon) po navodilu mojstrov. So pa tudi taki, ki vse to zavračajo in se jim ne zdi potrebno. Pozneje se pojavijo razne napake. V splošnem urejume vse to z različnimi šablonami, ki jih v PE-7 ne manjka.

Sedeži stolov so v glavnem iz veznega lesa. Kateri so vrhni furnirji in kako te brusite po udobinah?

Sedeže, ki so stisnjeni iz sredic in za furnirani z anigre in teak furnirjem, brusimo na pasnih brusilnikih. Ostali polizdelki sedežev, ki so izdelani v drugih izvedbah, pa se brusijo na valjnih brusilnih bobnih, nihalkah in brusnih krtcah. Odvisno je, ali je sedež krivljen, sestavljen iz vezanega lesa ali čepljen.

V zadnjem času ste nekatere delovne operacije posodobili. Katere so te in koliko so se pri tem skrajšali izdelavni časi?

Tehnične izboljšave v PE-7 so znatno prispevale k boljši izrabi delovnega časa in večji varnosti.

Naj jih nekaj navedemo:

1. Sprememba tehnološkega postopka za naslonjalne loke pri stolah 2921, 2931 in 5977 (glej a).

2. Izdelava šablone za utorjenje ročnih naslonov za fotelj 5593 in 5594 (glej b).

3. Obrez naslonov na širino (po novem postopku odpade delo na poravnalki, operacija se opravi na miznem razkalnem stroju v krajšem času in z boljšo kvaliteto (glej c).

4. Montaža B lokov za stol 0102 in 0104. Po starem načinu sta delo opravljala dva delavca. Po novem načinu z uporabo šablone je delo postalo kvalitetnejše. Delo sedaj opravlja en delavec (glej d).

a) 4792,82 ur × 130 din = 623.066,60 din

b) 68,40 ur × 153,75 din = 10.516,50 din

c) 628,42 ur × 157,00 din = 98.661,95 din

d) 353,00 ur × 155,00 din = 54.715,00 din

Prihranek na času 5842,64 ur

Prihranek na materialu 83160,60 din

Skupni prihranek znaša 870120,65 din

Čeprav tehničnim izboljšavam in inovatorski dejavnosti posvečamo v zadnjem času več pozornosti, kljub temu z rezultati nismo zadovoljni. Včasih tudi zato ne, ker marsikatera izboljšava ali odkritje ostane nezapazeno. To je vsekakor ustvarjalno delo. Kaj je delovna dolžnost in kaj je tisto, kar je več kot to, pa je dostikrat odvisno od komisije, ki o tem odloča.

Kje je meja med tistim, kar moraš storiti in tem, kar narediš, pa ti morda ne bi bilo treba? To vprašanje se je pri nas dostikrat postavljalo. Mnenja so različna. Veliko jih meni, da je to delovna dolžnost.

Se vedno je res, da je stol v glavnem narujen v strojnem oddelku. Kakšna je zahtevnost surovih polizdelkov?

Pri celotnem postopku pri izdelavi stola je največ udeležbe v strojnem oddelku. Vsi polizdelki morajo biti točno in gladko prirezani, vse izvrtine, točno čepljenje, vse se mora tesno prilagati. Polizdelki morajo biti dobro in gladko obrušeni in pripravljeni za površinsko obdelavo.

Strojni oddelki je precej nov. Ali je bil prvi strojni oddelki tudi na tem mestu in kako je izgledal?

Rekonstrukcija strojnega oddelka je bila opravljena leta 1977. Bila je nujna, ker se v takih pogojih ni dalo delati. Stari strojni oddelki je bil na istem mestu, bil je nekoliko krajši in nižji, streha je bila klasična s šeti, tako da je bil notranji prostor zelo nizek, nezračan in zakajen. Naprave za zračenje in odsesavanje prahu so bile nekvadratno izdelane, zato dostikrat niso bile v pogonu. V starem strojnem oddelku se ni da-

(Nadaljevanje na 14. strani)

(Nadaljevanje s 13. strani)

lo urediti tehnološko bolj zaokrožene celote za posamezne vrste polizdelkov, ker tega ni dopuščala prostorska omejitev.

Ali imate danes v strojnem oddelku vse stroje, ki jih nujno potrebujete?

Z rekonstrukcijo strojne stolarne smo dobili samo novo streho, klimatske naprave in večjo prostornino. Stroji in ostala oprema je ostala ista. Opravljena je bila samo pravaštevitev in razporeditev strojev. Dobili smo tehnološko bolj zaključeno celoto za izdelavo kolonialnih in težjih mizarskih stolov. Planirali smo istočasno. V letu 1977 smo pričakovali tudi nove stroje, vendar jih do danes še nismo dobili, ker nismo bili na prioriteten listi. Potrebe so bile drugače večje in se je tako dokazala večja pridobitna stopnja.

Pri sedanjem asortimentu bi nujno potrebovali:

1. močnejši Karusel za rezkanje oboda sedal vseh tipov (od 45–70mm),
 2. brockman vrtalke FSC 4–12 S,
 3. trovalčni brusilni stroj,
 4. zgornje rezkarje za izrez raznih sedal (brazdanje),
 5. stiskalnice za lepljenje raznih nalimkov,
 6. vrtalke Bilük za vrtnanje in prirez istočasno,
 7. pasne in druge brusilne stroje (univerzalne),
 8. stroj ali naprava za brušenje orodja.
- Te stroje in še dodatne bi treba nabaviti in obstoječe zamenjati, če hočemo doseči večjo produktivnost, iti v korak s konkurenco in zamenjati fizični napor ter povečati varnost delavca.

Vse našeti stroji so klasični, treba pa se bo zanimati za najnovejše, ki obstajajo v svetu in imajo večje zmogljivosti brez večjih fizičnih naporov. Vse to navajam zaradi tega, ker čez 5 let zapusti stolarno in gre v pokoj 45 delavcev, ki so dobri strokovnjaki. Nove je potrebno nenehno usposabljati in jim pripraviti tudi nove stroje.

Kako poteka transport surovih polizdelkov v oddelek, kjer jih ločujete po kakovosti in nato v površinski oddelek in kako jih ločujete po izdelkih?

Vsi polizdelki, ki so narejeni v strojnem oddelku in pregledani od mojstra, se od obeh izmed dostavijo v skladišče 73. Tu se količinsko in kvalitativno pregledajo. Vsi polizdelki, ki niso kvalitativno izdelani, se vrnejo nazaj v strojni oddelek.

Polizdelki, ki ustrezajo po konstrukciji in kvaliteti, se vknjižijo v kartice, ki jih poroča strojni oddelek. Tako pripravljeni polizdelki čakajo za sestavo in jih uporabljajo oddelek montaže.

V kakšnih barvah izdelujete stole?

Za stole, fotelje in gugalnike uporabljamo vodna in oljnata lužila. Za barvanje lesa z vodnimi lužili zaradi različnih struktur lesa ne moremo doseči točnih barvnih tonov. Les se nabrekne in se lesna vlakna postavijo pokonci. Pri ponovnem brušenju so ta mesta presvetla. Pri sestavi stola niso vsi polizdelki enako obarvani. Zato se pri demontiranih izdelkih uporabljajo oljna lužila.

Razen lužil uporabljamo pokrivne barve, barvne nitrolake, kislinske lake, poliester ipd. S temi laki lahko dosežemo zaželeni barvni ton, ima pa to slabo stran, ker zakrijemo strukturo lesa. Poleg obarvanih stolov imamo še naravne, pri teh pa mora biti zelo dobra kvaliteta lesa, ker se vidi vsaka napaka.

Površinska obdelava stolov je zahteven postopek. Na kakšne načine to poteka?

Naloga površinskega oddelka je, da kvalitativno obdela vse montirane in demontirane stole. Delo ovirajo nekvadratni laki in razredčilo. V zadnjem času se pri potapljanju lak siri, zato se ne odteče in se zasuši. Delo popravljajo retuširke. Tudi to vpliva na kvaliteto izdelkov. Navenem naj samo en primer, teh primerov pa je več in jih povzroča nekvadratni material za površinsko obdelavo. Zaradi popravil pri površinski obdelavi izvira tudi prekomerna režija.

Kmečki stoli imajo s posebno barvo dodane okraske. Kakšni so in kdo to delo opravlja?

Imamo več postopkov za nanašanje okrasov na kmečke stole in gugalnike. Stručne polizdelke barvamo z bronzo na stružnici, kjer se polizdelki vrtili. Z brizgalno pištolo nanašamo barvo na profile. Ročno nanašanje raznih barv na ploskve polizdelkov imenujemo sitotisk. To delo je zelo zahtevno. Da postopek vseh vrst barvanja in nanašanja okrasov pravilno poteka, je treba precej truda in pazljivosti sodelavcev.

Katere stole montirate pred površinsko obdelavo in katere po njej?

To je odvisno od volumna stola in gugalnika. Stole za domači trg zmontiramo in nato površinsko obdelamo. Polizdelke za gugalnike za izvoz pa predhodno površinsko obdelamo in nato montiramo. Kaj delamo po tem ali drugem postopku, je odvisno tudi od konstrukcije stola, fotelja in gugalnika.

Mreže iz bambusovih viter montirate v thonetu po površinski obdelavi. Je to ovira v proizvodnji?

Thonet delamo v dveh variantah; oblažinjene in z vstavljenimi bambusovimi mrežami v sedeže. Oblazinjenimi thonetu se sestavijo, površinsko obdelajo, nato pa se na sedežni okvir pritrdi sedež, kar je tehnološko bolj čista izvedba. Pleten sedež za thonet se površinsko obdela razen barve 1–45. Sedež nato vrne v strojni oddelek, da ga zautorimo za debelino bambusovih viter, nato pa prepeljemo v montažo na vstavitev teh mrež in končno sestavo. Sestavljen stol površinsko obdelamo in retuširamo.

Precej polizdelkov potapljate v lak. Kakšne prednosti ima potapljanje?

Pri potapljanju je boljše izkoriščanje nitrolake in tudi boljša kvaliteta.

Sestava nekaterih stolov v montažnem oddelku je precej zahtevna. Ali imate za vse izdelke ustrezne šablone in naprave, da vam delo ne povzroča večjih problemov?

Pri vsakem novem stolu proučimo tehnološki postopek ter na osnovi načrta izdelamo šablone. Jasno je, da dobro pripravljene šablone vplivajo tudi na zmanjšanje nezdod. Pri izdelavi in zamisli šablon je treba dobrih strokovnjakov, ker po organizacijski plati za ta dela še niso dosežene zadovoljive rešitve.

Dobrega stola s slabo izdelano šablono ne moremo narediti.

Ali bi hoteli našeti načine, s katerimi je stol spojen med seboj? Imajo tudi vijaki pomembno vlogo?

Imamo kolonialne, mizarske in klasične stole. Polizdelki so med seboj spojeni s čepi, mozniki in raznimi kotnimi vezmi, ki so pritrjeni z vijaki. Vse mora biti napravljeno zelo natančno že pri strojni obdelavi. Vsak nov stol pošljemo na testiranje. Če ne prenese vseh teh sunkov, ga moramo še ojačati.

Kolikšno je najmanjše število enega artikla in kolikšno je največje?

Naša zmogljivost je 26.000 Nh mesečno. Pri programu pa je stanje naslednje:

Kolonialni stoli, fotelji — 6000 kosov, program R — WAY — 4000 kosov, kolonialni gugalniki — 5000 kosov, program za domači trg — 1500 kosov, thonet — 1000 kosov, program 5191, 2191, 2103, 0122 — 1000 kosov, ostalo 1000.

Koliko časa preteče od vstopa materiala za stole do izdelanih stolov pri povprečnem naročilu?

Odvisno je od priprave materiala v PE-4, v PE-6 in količine naročila. Kolonialne stole izdelamo vsak mesec (od vstopa materiala do izdelanih stolov). Pri težjem programu nastopajo večji proizvodni problemi pri obdelovanju in izdelavi. Ta čas traja tudi do treh mesecev.

Kolikšen je odstotek »škarta«?

V krivilnic pride veliko razpokanih in nekvadratnih kosov lesa. Pri mesečni porabi 90 kub m lesa je izmeta 16 odst. Morali bi bolj paziti pri sortiranju, posebno za krivljenje. Problem nastaja tudi pri furnirskih sedežih in naslonih neenake debeline. Približno 2–5 odst. materiala se pri strojni obdelavi izloči. S tem nastanejo težave za kompletiranje.

So v vašem programu tudi oblažinjeni stoli?

Delamo vse mogoče stole v raznih izvedbah, tudi oblažinjene. Razni kooperanti nam izdelujejo oblažinjene polizdelke.

Gugalniki so bili nekaj zelo »moderni«. So še vedno?

V začetku leta, ko je bil izdelan program za prodajo kolonialnega sedežnega pohištva, je bilo rečeno, da gugalniki niso več tako ekonomični. Prodajna služba je predlagala zmanjšanje obsega tovrstne proizvodnje in načrtovala izdelke z boljšim doprinosom. Vendar delamo demontiranih gugalnikov še vedno 4400 kosov mesečno in 500 kosov montiranih.

Stole pred odpremo ovijate s papirjem. Kvoliko delavk opravlja to delo?

S tako postavljenim programom dela 13 delavcev. Embalaranje ni samo zavijanje stolov, ampak tudi izdelava obojev in pakiranje delov za kolonialno pohištvo v kartone in označevanje pred vlaganjem v kontejnerje.

Koliko imate kvalificiranih delavcev in kako je nasploh z usposobljenostjo ljudi?

Od skupno 198 zaposlenih delavcev je 12 VK, 16 kvalificiranih, vsi ostali so priučeni, vendar dela večina pri nas že nad 20 let. Poznajto svoje delo in ga tudi kvalitativno opravljajo. Novi delavci se pa postopno uvajajo.

Kvaliteta dela je odvisna od daljšega uvajanja, na kar bo potrebno tudi v bodoče z vso resnostjo misliti preko usmerjenega izobraževanja.

Koliko dela imate normiranega?

Večino dela v proizvodnji je normiranega (84 odst.). Z ozirom na visok odstotek dela po normi je pojačana kontrola za pregled kvalitete in količine.

Kako ljudje gledajo na izkoristek materiala in kvaliteto?

Včasih smo spoštovali material. Niti na misel ni nikomur prišlo, da bi po nepotrebnem razrezal razne polizdelke in jih peljal v peč in jih odpisoval. Pobirali smo vse vijake, ki so ležali okoli delovnega mesta, ko smo prenehali z delom. Skladiščnik je točno vedel za izdan material po delovnem nalogu. Priprava dela je opravljala kontrolo in je moral vsak delavec opravičiti prekomerno porabljen količino.

Danes so najpomembnejša naglica, to je količina, ne glede na material.

Kako delavci jemljejo delovne naloge?

Dosti delavcev je takih, ki se trudijo, so pa tudi taki, ki iščejo samo pravice. Pred leti smo delali v veliko težjih razmerah. Polizdelke smo ročno prenašali peš, vrtali in lepili s svorami. Nikoli ni nihče rekel, da nekaj ne bo delal. Danes je nekemu delo pretežko, drugemu ni všeč prostor, itd. Delo pa mora biti opravljeno in moramo tja poslati vestnega delavca. Dober delavec zato večkrat podpira lenega.

Kateri so večji problemi v stolarni?

Dostikrat so očitki, da so prevelike razlike med administracijo in delavci v proizvodnji. Ta razlika raste iz leta v leto. Pred leti je bila dosti manjša. Kaj mora vse znati strojni ali ročni delavec, naj bo v strojnem oddelku ali v montaži ali površinski obdelavi? Režijci imajo dobre dohodke. Motijo tudi enake postavke za delavca, ki je že 20 let v Stolu in tistega, ki je prišel včeraj.

Samoupravljanje je v Stolu prodrlo skraj v vse delovne sredine. Je v stolarni tudi tako?

Stolarna je po številu največja PE. Tu je bilo tudi prvo zasedanje samoupravnih organov DS pred 30 leti. Ze po tradiciji aktivno sodelujemo v samoupravnih organih, sindikatu, raznih komisijah in SIS. Delavci se zavedajo, da proizvodnih problemov ne more nihče bolje videti kot sami. Materiali, ki jih dobivamo od SIS, so preobširni. Delegati, ki so v proizvodnji, imajo za to premalo časa. Poročila bi morala biti v krajši obliki, jedro vsega.

Imate kot vodja poslovne enote še kakšne večje probleme?

Stolarna kot ena najstarejših obratov ima tudi najstarejše delavce in jih bo težko nadoknaditi z mladimi. Pri nas je prevelik fizični napor in s tako opremo nismo v stanju kaj spremeniti. Ne smemo pozabiti na tehnološki razvoj. Opremo moramo nujno obnavljati s tehnologijo, ki je v svetu. Drugi go so nas že prehiteli. Ne pomagajo nam novi objekti in zastareli stroji. Z izdelki smo na meji rentabilnosti. Verjetno smo tudi premalo naredili na razvojnem področju. S tem bi se stanje bistveno spremenilo. Dosegli bi boljši dohodek.

Morda bi hoteli na koncu še kaj povedati?

Izrečenih je bilo precej misli, kar bi se dalo privarčevati s sredstvi, s katerimi razpolagamo. Zavedamo se trenutnih pretresov v gospodarstvu. Teh glede na stabilizacijo tudi v Stolu ne manjka. Ni naš namen, da bi predlagane ukrepe prevallili na druge, ki so po vseh merilih zanje bolj odgovorni, temveč da bi proizvodnja tekla čim bolj, vzporedno s tem pa bi morali reševati tudi vse tisto, kar je nujno.

Vpraševal je Ciril Sivec
Odgovarjal je Franc Lužovec

Zakon divjega zahoda je še vedno živ. Zakaj bi torej hodili v kino in si ogledovali igrane pretepe. Oglejmo si raje pretep v živo in to kar v tovarni.

Srečanje upokoјencev ali kako se je za trenutek vrnila mladost

Narodna pesem pravi:

Kamen, še ta kamen
v vodi se obrne,
a mladost ta moja
nikdar se ne vrne.

Je že tako, da ko stopimo na naš vlak življenja, noče nič več ustaviti, vse do končne postaje. Na tem vlaku pa se dogajajo vsemogoče stvari. Včasih so dnevi pusti, otožni, naporni, težki, drugič spet polni sonca in veselja.

V soboto, 5. septembra, se je tudi sonce hotelo oddolžiti Stolovim upokoјencem, ki so se spet zbrali na vsakoletnem srečanju Stolovih upokoјencev. Rdeč nagelj v gumbnici in veliko nasmejanih obrazov, v očeh solza sreče in veliko spominov, vse to je spremljalo udeležence tega srečanja. Ko sem opazoval njihovo vedrino, voljo in ponos, se mi je za trenutek zazdelo, kot da se je vlak ustavil, da se je za trenutek povrnila vsa tista njihova mladost. Zagotovo je tako tudi bilo.

Po vseh prijetnih stiskih rok z nekdanjimi sodelavci so se zbrali pred vrtarnico, kjer jih je pozdravil glavni direktor DO Stol Kamnik, tov. Gobec Vinko. V nagovoru jim je orisal razvoj Stola in pri tem poudaril, kako velik je bil njihov delež pri ustvarjanju teh rezultatov. Ob koncu pa jih je seznanil z razvojnimi nalogami Stola v prihodnje.

Za tem so udeleženci srečanja odšli po skupinah v prostore tovarne med svoje bivše sodelavce. Nekateri jih imajo že zelo malo, a so z navdušenjem opazovali napredek v delavnicah, kjer so tudi sami nekoč gradili tovarno.

Po končanem ogledu tovarne pa so se zbrali na vrtu Restavracije Stol, kjer so jim prizadevne delavke restavracije pripravile prijetno kosilo. Seveda pa ne gre brez glasbe; zato je poskrbel Janez iz tozda 2 ter njegova »frajtonarica«.

Sam pa sem izkoristil to priložnost in z nekaterimi malo pobleže pokramljajal.

JOŽE OSOLNIK iz Duplice je v Stol prišel leta 1928 in se je upokojil 1967. leta. Prišel je iz Tuhinjske doline. V Stolu je delal na različnih delih, a nazadnje je bil v kovačiji. »Taktak smo delali od 7.—12. in od 13.—18. ure. Na uro pa sem zaslužil 3 dinarje. Najbolje se spominjam štrajka iz leta 1934. Pri štrajku so sodelovale tudi žene. Remec nam je hotel znižati plačo, zato so ženske vpile: »Če ste nam pojedli kruh, imejte še otroke!« Ker pa smo bili uporni, smo zmagali in Remec je moral sprejeti naše pogoje!«

ULČAR FRANC iz Šmarce pa je v Stolu pričel delati 1925. leta in je šel v pokoj 1964. leta. »Ko sem prišel k Remcu, nas je bilo 150 delavcev. Sam sem delal v krivilnici. Zelo težko je bilo maja 1934. leta, ko smo delavci

štrajkali, Remec je hotel znižati plače za 30 odst. Ker smo njegovi delavci štrajkali, je pripeljal z vlakom nove delavce iz Stajerske, vendar smo jim preprečili, da bi zavzeli naše delo. Naš pogum se je izplačal, saj smo dosegli svoje!«

BOLKA IVAN je prišel v Stol mnogo pozneje in to leta 1951. Upokojil pa se je leta 1968. Vseskozi je bil šofer tovornjaka. Na svojih vožnjah je doživel marsikaj zanimivega. Ko je vozil delavce iz Črnega grabna v službo, pa na sindikalne izlete itd. Ivan je navdušen navijač nogometa, zato se zelo živo spominja dogodka, ki ga je takole opisal: »Nekoč sem peljal nogometaše Duplice na nogometno srečanje v Novo mesto. Bili smo pozni, zato sem vozil zelo hitro, tako da smo prišli tja po makadamskih cestah v slabih treh urah vožnje. Nogometaši so hitro odšli na igrišče in zmagali s 3:0.« Zelo je zadovoljen, ker tovarna tako napreduje. V šali, napol pa tudi res, je dejal: »Le v garaži ni nobenih sprememb, vse je še po starem.«

Zanimiva sogovornika sta tudi brat DEKLEVA, ANTON in JOŽE. Oba sta bila rojena v Braziliji v mestu Don-rado. V Jugoslavijo sta prišla še kot otroka. Anton je bil star 8 let, Jože pa 1 leto. Anton je prišel v tovarno 1920. leta. Pravi: »Taktak je bilo težko za delo. Vsak dan smo čakali v vrsti, da so nas sprejeli. Spočetka sem delal pri gatrju. Če pa si bil vesten in marljiv, si dobil delo pri stroju v oddelku. Tako sem nagovoril delodajalca, da so sprejeli tudi mojega brata.«

Tudi Jože je spočetka delal pri gatrju, kasneje pa je delal v furnirnici. »Zelo sem vesel, ker tovarna tako raste. Ravno tako sem tudi hvaležen, da nas vsako leto povabijo na srečanje. Ko je človek star, mu takšne stvari veliko pomenijo.« Jože, ki sedaj živi pri Sv. Miklavžu, to je prijeten kraj nad Moravčami, mi je tudi povedal, da se je leta 1943. v njegovi hiši poročil

tovariš Ribičič — sedaj predsednik RK SZDL in mi pokazal fotografije s 30. obletnice te poroke, ki je bila na njegovi domačiji.

Vseskozi smo govorili o štrajku, o delu, o tovarni. Vendar razen tega je v tistih časih med delavci živela tudi kultura in glasba.

Eden izmed nosilcev kulturnega in glasbenega življenja je bil nedvomno ERNEST KVARTIČ. Kdo se ne spominja operet, kot so bile: Svojeglavček, Smuk, smuk, Študentje smo itd., pa tamburaškega ansambla, pevskega zbora, folklore in vsakoletnih zabav, kjer ni manjkal Ernest s svojim instrumentom. Ko sem ga pobaral, kako kaj danes gleda na kulturno življenje na Duplici, je njegov obraz postal resen, a glas kar nekaj žalosten: »Zelo sem razočaran, da je danes ob teh dobrih pogojih stanje tako slabo. Še vedno sem pripravljen priskočiti na pomoč pri obuditvi tega mrtvila, a kaj, ko me nihče ne pokliče.«

Se in še bi lahko govorila, a za danes je premalo prostora, zato sva se dogovorila, da bova v eni prihodnjih števil Glasila obširneje spregovorila o dejavnosti kulturnega življenja na Duplici.

Harmonikaš je rezal poskočne melodije in nekateri so zasukali pete. Drugi spet so prijetno obujali spomine, nekateri pa so zapeli lepo slovensko pesem.

Na vseh obrazih pa je bilo čutiti veselje, zadovoljstvo ob dejstvu, da niso sami, da njihovi naporji, odpovedovanja, njihova borba, niso zaman, kajti rodili so sad; novo tovarno Stol Kamnik. Zato smo jim lahko hvaležni in naša dolžnost je, da se jih vedno spominjamo, saj to je najmanj, kar lahko storimo zanje.

Kako človeku v samotni včasih pomaga le prijazna beseda!

Franc Pestotnik

Naš letošnji piknik

V jubilejnem letu, ko smo praznovali 75 let uspešnega dela naše DO, smo se dogovorili, da bomo vsako leto praznovali Dan Stola. Ta dan naj bi postal praznik vseh zaposlenih v naši DO. Praznovali ga bomo tradicionalno vsako leto v drugi polovici avgusta v obliki piknika.

Tako smo se letos že drugič zbrali na takšnem srečanju v Kamniški Bistrici, na katerega smo povabili vse zaposlene v naši DO, seveda pa nismo pozabili na naše dolgoletne člane upokojeince, kateri so se radi odzvali našemu vabilu.

Res je, da nam vreme tudi tokrat ni bilo naklonjeno in da smo se morali kar krepko spoprijeti z začetnimi težavami, a kmalu se je vse uredilo in program je stekel. Tov. Franc Sikošek je vse prisotne toplo pozdravil in vsem zaželel dobro počutje. Za glasbo in razvedrilo so poskrbeli Paradoksi, za humor in ostale bodice pa »1 a razred«, ko so prebirali svoje domače naloge. Dobro obložene porcije je pripravil tozd-8, seveda pa niso pozabili tudi na dobro kapljico.

Vsi, ki so pohiteli na piknik, pa so lahko okusili tudi golaž, da so si naredili podlago in se okrepili za razne igre. Za vse tiste, ki so se dobro znašli v okolju in se čutili sposobne pokazati nekaj alpinističnih prijemov in se povzpeti na vrh skale, so tam dobili iz nežnih rok požirek krepkega.

Zaradi porodnih težav so se tudi rekreacijske igre začele z zamudo. Komisija za šport in rekreacijo je pripravila vrsto šaljivih zabavnih tekmovanj. Nekatero igre so se ponovile z lanskega piknika, seveda pa smo dodali tudi nekaj novosti. Najzanimivejše so pritegnile veliko udeležencev ni pa tudi gledalcev. Nova disciplina, sestavljanje stola, je privabila veliko gledalcev, manj kandidatov. Bilo je prijetno občudovati spretno roke, v katerih so nastajali novi tipi stolov. Seveda vsi

niso bili uporabni, ker niso prestali testa.

Posebno zanimanje je pritegnila disciplina metanje valarja. Zanimanje in spretno vihtenje tega gospodinjskega pripomočka, so naše delavke kar dobro obvladale. Tako kot v kuhinji ta pripomoček zelo dobro vihte tudi drugje, saj to so nam tudi dokazale.

Veliko vroče krvi pa je bilo pri vlečenju vrvi, saj sta sodnika le s težavo obvladovala zagrete može in navijače, ki so večkrat priskočili na pomoč svojim. Upali so, da jim pomagajo, pa so jim s tem le škodili, saj so morali zaradi tega ponovno napeti moči, ker sta vlek sodnika razveljavila. Nekaj iger je moral organizator tudi odpovedati, ker teren ni bil primeren in bi lahko prišlo do poškodb.

Na pikniku je komisija za šport in rekreacijo poedlila priznanja športnim animatorjem in najboljšim sekcijam, za dolgoletno in požrtvovalno delo na področju rekreacije.

Po odmevu sodeč je bil piknik dobro izpeljan, tako da je bilo za vsakega malo in vsak je lahko zadovoljil svoje potrebe v eni izmed dejavnosti.

Podobne prireditve pritegnejo mnogo gledalcev in kandidatov, ki so pripravljene pokazati svoje sposobnosti. Zato bi bilo potrebno, da taka tekmovanja oziroma srečanja postanejo naša praksa. Organizatorji izletov pa bi take in podobne igre vključili tudi v program izletov, ki jih organizirajo sindikalne skupine.

Jože ZUPIN

Gasilci so vedno pripravljeni

Operativni program društva se je pričel s pripravami na občinsko tekmovanje, ki je bilo 1. junija 1980 na nogometnem igrišču v Kamniku. Naša gasilska enota je dosegla drugo mesto. Nato smo se pripravljali na tekmovanje lesnoindustrijskih enot, ki je bilo letos v Mariboru, med Marlesom, Novolesom, Brestom in Stolum. Naša enota je dosegla četrto mesto.

V letošnjem letu smo imeli tudi nekaj velikih praktičnih vaj v naslednjih tozdih: Dne 9. aprila 1980 smo imeli vajo v tozdu 2. Vajo smo izvedli na lakirnico in skladišče polizdelkov. Sodelovala je enota tozda 2 in druge naše desetine, terena Duplica, Križa, Most in Komende.

Dne 23. aprila 1980 je bila vaja v tozdu 4. Vajo smo izvedli na oddelek montaže, lakirnice in del strojne delavnice. Sodelovale so štiri gasilske enote.

17. septembra 1980 smo izvedli gasilsko vajo v tozdu 1, na oddelek poplavljanja polizdelkov. Namišljeni požar se je hitro razširil še v lakirnico. V tej vaji je sodelovalo deset gasilskih enot.

Na takih vajah je potrebno, da se gasilske enote ponovno spoznajo z dostopi do vode, hidrantnim omrežjem, zasilnimi izhodi in — ne nazadnje — z dostopi do stavb.

Lojze Burja

Delati s prijetnim in dobrim delavcem je veselje. Med te prav gotovo spada Maks Zurbí, ki v Stolu že vrsto let opravlja najrazličnejša pleskarska dela. Je veder človek, Nikoli ne bo česa dramatiziral, raje se bo nasmehnil in povedal kako šalo. Ker ima poleg smisla za oblikovanje pripovedi tudi dobro znaje za govorjeno besedo, so njegove šale pravo malo doživetje med delovnim odmorom.

Ob neki priliki je povedal naslednjo zelo staro in učinkovito šalo:

»Neka kmetica je prinesla borovnice na trg. Mestni fantič jo je opazoval pri prodaji. Ze večkrat je slišal, da so borovnice črne. Med črnimi sadeži je opazil nekaj rdečih. Vprašal je svojo mamo, zakaj so borovnice rdeče, če so vendar črne. Ta mu je odgovorila:

»Zato, ker so še zelene!«

»Tovariš šef, bolniško imam, prehlajena sem!«

»V redu.«

Disciplinska poročila

Senat disciplinske komisije je na javni obravnavi ugotovil, da HAFNER Florjan, BLOKSIČ Božo in ŽIBERT Milan, vsi iz TOZD-2, v mesecu aprilu niso žigosali kontrolnih kartic ob prihodu in odhodu z dela, s čimer so lažje kršili delovno obveznost po samoupravnem sporazumu o delovnem redu v delovni organizaciji, kajti ta sporazum določa, da je povsod tam, koder so vpeljane ure za registriranje časa prihoda in odhoda z dela, registriranje kontrolnih kartic obvezno. Hafner, Bloksič in Žibert se tega niso držali, ampak so naklepno ravnali drugače, kljub temu, da so bili večkrat opominjani s strani direktorja tozda. Zato se je senat odločil, da jim izreče najstrožji ukrep, ki ga lahko izreče za lažjo kršitev delovne obveznosti, to je

JAVNI OPOMIN.

MRAVLJE Milan iz PE-4, TOZD — Sedežno pohištvo, je v februarju in marcu neopravičeno izostal z dela skupaj 6 dni. Senat je v postopku ugotovil, da Mravlje teh izostankov ni opravičil, ampak da enostavno ni prišel na delo, čeprav mu je bilo znano, da je tako ravnanje v nasprotju z določili naših splošnih aktov.

Mravlje je z opisanim dejanjem težje kršil delovno obveznost po 2. točki 15. člena Pravilnika o disciplinski in materialni odgovornosti delavcev, zaradi česar mu je senat izrekel ukrep

JAVNI OPOMIN.

Senat je Mravljetu naložil tudi plačilo pavšalne odškodnine. Ugotovljeno je bilo, da je zaradi neopravičenih izostankov z dela delovni proces utrpel škodo, zlasti še zato, ker v tem oddelku primanjkuje delavcev za delo na strojih. Glede na to in pa glede na določilo Pravilnika o disciplinski in materialni odgovornosti delavca, da se za vsak neopravičen izostanek z dela, ko je zaradi tega delovni proces utrpel škodo, plača pavšalna odškodnina in pa glede na ugotovitev senata, da je Mravlje odgovoren za kršitev delovne obveznosti, je senat sklenil, da je Mravlje dolžan plačati odškodnino v višini 6-dnevnega zaslužka.

Senat disciplinske komisije je na javni obravnavi obravnaval Dušana KOTNIKA iz PE-3, TOZD — Kovinsko in tapecirano pohištvo ter ugotovil, da je odgovoren za kršitev delovne obveznosti, ker je dne 17. 6. 1980 med delovnim časom fizično obračunal s sodelavcem B. F. in D. V., kar predstavlja težjo kršitev delovne obveznosti po 15. točki 15. člena Pravilnika o disciplinski in materialni odgovornosti delavca. Pri izrekanju ukrepa je senat kot obtežilno okoliščino upošteval dejstvo, da je Kotnika disciplinska komisija že obravnavala, kot olajševalno pa to, da sta za sam povod pretepa delno odgovorna tudi ostala soudeležena pretepa, in je zato Kotniku izrekel ukrep

JAVNI OPOMIN.

KADROVSKE SPREMEMBE ZA MESEC JULIJ 1980

Delovno razmerje so sklenili:
V TOZDU — SEDEŽNO POHIŠTVO
— ZORE Janez, lesni tehnik — PE-7
— VRANKAR Peter, KV poh. mizar — PE 8
— MLINAR Alojz, lesni tehnik — PE 8
— KODERMAN Danilo, NK delavec — PE 7
— SAVIČIČ Radinko, NK delavec — PE 7
— BEDIČ Franci, NK delavec — PE 8

V TOZDU — KOVINSKO IN OBLAZINJENO POHIŠTVO
— DROLC Janko, NK delavec — Motnik

V TOZDU — PRODAJA
— REPANŠEK Aljaž, likovni tehnik, iz JA

DS ODSP
— JEGLIČ Peter, diplomirani ekonomist — finančni sektor

UČNO RAZMERJE SO SKLENILI:

— **ZA POKLIC MIZARJA:**

— REBOLJ Boštjan
— MAJDIČ Marko
— MALI Andrej
— SOVINŠEK Milan
— KUCHAR Matjaž
— KRAMAR Jurij

— **ZA POKLIC KLJUČAVNIČARJA**

— RODE Marko
— FICKO Marjan
— OSOLNIK Miran
— KEPIC Miran
— SEMPRIMOŽNIK Ivan

— **ZA POKLIC ELEKTRIKARJA:**

— GRADIŠEK Janez

— **ZA POKLIC AVTOMEHANIKA:**

— KOŽELJ Anton
— **ZA POKLIC KUCHARJA:**
— HRIBERŠEK Borut

— **ZA POKLIC TAPETNIKA:**

— BIZJAK Franc
— RAVNIKAR Zvone
— GABROVEC Peter

DELOVNO RAZMERJE

SO PRENEHALI:

V TOZDU — SEDEŽNO POHIŠTVO
— VIDERGAR Stanislav, NK delavec — PE 7, v JA

— REMS Stanislav, NK delavec — PE 8, v JA

— KOČAR Stanislav, dipl. ing. lesarstva — odpr. skl., v JA

— GALIN Janez, PK lesni delavec — PE 6, v JA

— URŠIČ Vido, NK delavec — PE 4

— RAVNIKAR Ivana, PK žagar — PE 7, upokojena

— ISKRA Ivan, KV mizar — PE 6

— BREZNIK Matilda, NK delavka — PE 8

— BUTOLEN Irena, NK delavka — PE 7

— OSOLIN Zdenka, PK mizar — PE 7, upokojena

— GRDEN Dušan, NK delavec — PE 8

V TOZDU — PLOSKOVNO POHIŠTVO

— LAH Ferdinand, dipl. ing. lesarstva, v JA

— IPAVEC Jože, KV mizar

— URH Stanislav, NK delavec, v JA

V TOZDU PLOSKOVNO IN KOSOVNO POHIŠTVO

— VERTAČNIK Jože, KV mizar

KADROVSKE SPREMEMBE ZA MESEC AVGUST 1980

Delovno razmerje so sklenili:
V TOZDU — SEDEŽNO POHIŠTVO

— LEBENIČNIK Andrej, NK delavec — PE 7

— FICKO Silva, NK delavka — PE 7

— VIDERGAR Srečo, NK delavec — PE 7

— POLJANŠEK Jože, NK delavec — PE 8

— BERLEC Marko, likovni tehnik — PE 8

— OSOLNIK Jožef, KV mizar — PE 8

V TOZDU PLOSKOVNO IN KOSOVNO POHIŠTVO

— ŠPENKO Branko, lesni tehnik

V TOZDU — TEHNIČNE STORITVE

— DERVARIČ Robert, NK delavec

— LEŠTAROVA Zorka, NK delavka

V TOZDU — DELAVSKA RESTAVRACIJA

— ČORIĆ Nada, NK delavka

V TOZDU — PRODAJA

— RAZDEVŠEK Matej, KV prodajalec

— Interier Ljubljana

DELOVNO RAZMERJE SO PRENEHALI

V TOZDU — SEDEŽNO POHIŠTVO

— POLŽ Marija, PK lesna delavka — PE 4, upokojena

— ŠTRUKL Ana, PK lesna delavka — PE 4, upokojena

— ŠKVORC Ljuba, NK delavka — PE 6

— STANIĆ Andža, NK delavka — PE 7

— PUREBER Angela, NK delavka — PE 8

— LEBENIČNIK Andrej, NK delavec — PE 7

— KOTNIK Gregor, VK mizar — PE 7, upokojen

— KARNAR Ana, PK delavka — PE 7, upokojena

V TOZDU — PLOSKOVNO POHIŠTVO

— KRIVOROTOV Roman, NK delavec

— OSOLNIK Darko, NK delavec

— GRAŠINAR Marko, NK delavec

— ROGLIČ Srečo, NK delavec

V TOZDU — KOVINSKO IN OBLAZINJENO POHIŠTVO

— SUŠNIK Peter, PK zidar — PE 3

— KOTNIK Dušan, PK delavec — PE 3

— KREK Metod, VK mizar — PE 5, upokojen

V TOZDU — TEHNIČNE STORITVE

— BERLEC Maks, KV obratni električar

V TOZDU — PRODAJA

— OBRADOVIČ Milan, gimn. maturant

V DS ODSP

— RAJGELJ Pavel, vodja inventure, upokojen

Kadrovski oddelek

Včasih so trdili, da delo krepí duha in telo. Danes so mnogi prepričani nasprotno!

Kajenje — naslada in zlo

Danes je kajenje razširjeno med obema spoloma, v vseh starostnih skupinah in vseh družbenih plasteh, kar nam dokazuje, da je tobak eno najbolj razširjenih nasladil, kajenje pa ena največjih nevarnosti za zdravje.

Krištof Kolumb je prvi opisal kajenje, njuhanje in žvečenje tobaka kot verski obred pri Indijancih. Pomorščaki so tobak prinesli v Evropo, cigareta pa je omogočila množično uživanje le-tega.

Kadijo celo otroci, ker žive v kadilskem okolju. Večkrat tudi posnemajo tisto, kar vidijo pri odraslih, raziskujejo, kar dobijo v roko. Tudi mladini je cigareta »dobra prijateljica«, kajti s pomočjo nje reši marsikatero težavo, v katero je zabredla. Odrasli opravičujejo svojo razvado s tem, da jim cigareta olajša kontakt s soljudmi, jih sprosti, pomiri in spodbudi. Nikotin v tobakovem dimu v malih dozah res spodbuja delovanje možganov, odstrani utrujenost in neugodje, v večjih dozah pa je učinek ravno obraten — hromi živčno funkcijo.

Kajenje kvari različne organe našega telesa in je pomemben vzrok pri nastanku pljučnega raka, kroničnega bronhitisa, obolenja srca in ožilja, rane na želodcu in dvanajsterniku, kot kaže pa tudi pri raku na jeziku, grlu, požiralniku, mehurju, pri splavih in mrtvorojenosti.

Pogostost obolenj je odvisna od števila pokajenih cigaret na dan, trajanja kajenja, globine inhalacije, prisotnega nikotina in katrana v dimu.

Kaj je torej »tisto« v tobaku, ki tako pogubno deluje na človekovo zdravje? To so škodljive snovi v cigaretinem dimu, kot so: katran, nikotin, ogljikov monoksid, svinečeva kislina, itd. Vseh je baje več kot tisoč. Ker noben filter ne zadrži vseh teh snovi, še zlasti ne plinov, kot je ogljikov monoksid, tudi cigareta s filtrom ne opravičuje svojega obstoja. Katran se neprenehoma useda na kadilčeva pljuča, oziroma na dihalno sluznico, ki je pokrita s sluzjo in

migetalkami. Pri zdravem človeku sluz s primesmi umazanije migitalko stalno odstranjujejo proti ustom in to mi izpljuvamo. Pri kadilcu je umazanih delcev preveč, sluznica proizvaja preveč sluzi, da bi migitalko to sprosti pospravile. Vsa ta umazanija zastaja na pljučih, kadilec pa mora kašljati, zato da vsaj te mase odstrani. Tu gre za enostavni kašelj oziroma enostavni kronični bronhitis. Pri nekaterih kadilcih gre proces naprej, v sluznici se začno razmnoževati bakterije, ki sluznico dihal še naprej razgrajujejo. Dihalna funkcija vse bolj slabi, kašelj je močnejši, napadi težke sape pogostejši. Pogostejša pa je tudi pljučnica (katere vzrok je kadilski bronhitis), ki pa močno poslabša kadilčevo zdravstveno stanje ali pa mu celo ogrozi življenje.

Pljučni rak

To je bolezen 20. stoletja, ki vse intenzivneje narašča. Vzroka njegovega nastanka ne poznamo, upravičeno pa smemo domnevati na vzročno povezanost med kajenjem in pljučnim rakom, kajti oba pojava sta bila v zadnjem času v močnem porastu. 90 odst. vseh ugotovljenih pljučnih rakov prizadene prav kadilce cigaret.

Za uspešno zdravljenje boleznij je pomembno njeno zgodnje odkrivanje, ravno to pa je pri pljučnem raku navadno težko. Prvi znak je kašelj, katerega kadilci in včasih tudi zdravniki ne vzamejo dovolj resno, kajti kašelj jemljemo kot nadlogo, ki traja že leta dolgo. Povečanemu kašlju pogosto sledi običajna pljučnica, ki se po antibiotičnih umirih in s tem zaveže bolnika in zdravnika v slepo ulico. Šele resno poslabšanje pripelje bolnika v bolnico.

Če kadilec opazi sledove krvi v izmečku, kašelj z gnojnim izmečkom, ki traja preko celega leta in pljučnico, mora to takoj sporočiti zdravniku, kajti le tako bo lahko pomoč pravočasna.

Kadilčevo srce

Obolenost pljuč povzroča tobakov dim s katranskimi sestavinami, obolenost srca pa povzročata ogljikov monoksid in nikotin. Pri kadilcih opazujemo sklerozo srčnih arterij, premer ožilja v srcu se zožuje, mehanična moč srca slabi, zamaši se katera od zoženih srčnih žil in nastopi srčni infarkt. Rizničnim faktorjem za nastanek srčnega infarkta: povišan krvni pritisk, povišan holesterol in sladkor v krvi, napačna prehrana, fizična neaktivnost, itd. se pridružuje tudi kajenje. Ker srčnega infarkta ne moremo predvideti, naj bi vsak človek pri nastopu prvega srčnega znaka takoj prenehal kaditi.

Kadilci imajo poleg srca ogrožene tudi žile, ki močnejše in hitreje poopnevajo kot pri nekadilcih. Opozorilni znak, da je prekrvavitev slabša, so bolečine v mečih. Bolezen lahko napreduje tako daleč, da se nekatere žile odvodnice v mečih zapro in je treba prizadeto nogo operativno odstraniti.

Želodčni čir

Pogostost rane na želodcu in dvanajsterniku je pri kadilcih dvakrat večja kot pri nekadilcih. Kajenje vpliva na izločanje kisline v želodčnem soku. Zdravljenje čira zaradi kajenja je ovirano in je lahko uspešno samo tedaj, če pacient povsem opusti kajenje.

Kadilkam v premislek

Če se še tako rade pritožujemo, da še ni prave enakopravnosti med ženskami in moškimi, pa moramo priznati, da smo v kajenju dosegle polno »enakopravnost« z moškimi. S tem, ko smo se odločile za vse »užitke« ob kajenju, moramo sprejeti nase tudi vse posledice, ki jih prinaša taka razvada. Umrljivost žensk za pljučnim rakom in srčnim infarktom strmo narašča. Torej enakopravnost žensk v boleznij dobro uspeva.

Kajenje v nosečnosti in ob dojenju

V nosečnosti kadita cigareto dva, to sta mati in otrok. Otroci kadilk imajo pogosto nižjo porodno težo, med njimi je več mrtvorojenih in otrok, umrlih kmalu po rojstvu. Otroci z malo porodno težo imajo slabe pogoje za start v življenje. Krivda za otrokove slabe življenjske pogoje nosi mati kadilka, ki jih še naprej kvari z dojenjem, to je mlekom, ki vsebuje nikotin. Razlogov za opustitev kajenja pri ženskah je dovolj, poleg ostalih, ki veljajo tudi za moške, bi naštelj še nosečnost, dojenje itd. Kajenje uničuje tudi kožo, tako da ta izgubi prožnost in milino, porumenijo zobje, iz ust zoprno zaudarja, skratka, kajenje ženski uničuje lepoto.

Dr. Martina Bernot

Cigarete, skodelica kave, kozarček alkohola. Tako iz dneva v dan. Na videz nas to pomirjuje, v resnici pa si z vsemi temi »mamili« slabšamo zdravje in delovno sposobnost.

Kolektivno zavarovanje

Mnogo je bilo pripomb na sklenjeno kolektivno nezgodno zavarovanje. Iz vseh upravičenih in neupravičenih pripomb, ki smo jih zasledili med člani kolektiva, je IO Sindikalne konference in vodstveni kader DO Stol najbolj prizadela pogostna pripomba: »V ostalih podjetjih je dnevna odškodnina za čas bolezni, ki so posledica nezgode, pri nas pa »oni zgoraj« tega nočejo urediti.«

Prisluhnili smo in poizkušali urediti kolektivno zavarovanje po željah na osnovi pripomb. Ob pripravah na željene spremembe smo se zavedali, da je kolektivno zavarovanje za nezgodno možno spremeniti samo na osnovi glasov večine zaposlenih v naši DO. Zato smo se na seji IO Sindikalne konference odločili, da v zvezi s kolektivnim zavarovanjem zadolžimo pristojno službo za izdajo Informatorja, v katerem naj bo točno opisano sedanje zavarovanje in pripravljene spremembe. Sklep IO Sindikalne konference DO Stol je bil realiziran z Informatorjem št. 14, dne 29. 5. 1980. V tem informatorju je bilo točno razvidno:

- zavarovanje po sedanjih pogojih,
- predlogi za štiri nove variante (za eno naj bi se odločili).

Za premislek in odločitev smo določili 14 dni časa. Vsak je prejel Informator, zato je bila tudi dolžnost vsakega posameznika, da odda svoje mnenje na priloženi glasovnici, za kakšno zavarovanje se je odločil. Na osnovi vrnjenih glasovnic, ki naj bi jih bilo vsaj 2/3, bi potem sklenili novo zavarovalno pogodbo.

Vseh zaposlenih nas je 1700. Torej delovni kolektiv z mnogo zaposlenimi, vendar je samo droben delček smatral kot potrebno, da izpolni glasovnico in jo odda. Od vsega kolektiva smo prejeli vrnjenih glasovnic samo 153. Iz tega sledi razmerje 1 : 9 in neresno obravnavanje problema. Vedno smo pripravljeno kritizirati svoje sosede, lastnih napak pa ne vidimo ali pa jih nočemo videti, čeprav vemo, da so tudi naše napake boleče za sosede. Kritika in primerjanja so vsekakor umestna,

saj je naša DO ena redkih, ki ima nezgodno zavarovanje sklenjeno brez dnevne odškodnine. Tega pa ne moremo spremeniti, dokler vsaj 1/2 zaposlenih ne da svojega pristanka.

Od 1700 glasovnic je bilo vrnjenih le 153 — ZAKAJ, KDO JE KRIV? Odgovor je jasen: NEZAINTERESIRANOST SKORAJ VSEH NAS. Večina ozkosrčno vidi samo obveznosti drugih, ne vidi pa svojih dolžnosti.

IO Sindikalne konference je predložil spremembo zavarovanja z drugimi pogoji na osnovi povedanih problemov predstavnikov sindikalnih skupin, kar pa se je pokazalo, da je to le glas posameznika. Še ta pa se je oglašil takrat, ko je bil po lastnem mišljenju prikrajšan — po njegovem mišljenju ogoljufan — zaradi izplačila bolezni, ki je običajno manjša, kot osebni dohodek za redno delo. Vse delo in napor so se izjalovili zaradi neresnosti in nezainteresiranosti. Imeli pa smo strošek, ki ga bomo plačali vsi v naši DO.

Vsak od nas se mora zavedati, da vsako opravljeno delo zahteva določena sredstva (material, OD in režija), katerih plačnik smo vsi. Zato bi moralo imeti vsako delo določen pozitiven efekt. To nam ravno pri željah urediti kolektivno zavarovanje ni uspelo.

Največ zaposlenih delavcev ima v naši DO TOZD — Tovarna sedežnega pohištva, vendar smo dobili komaj 35 vrnjenih glasovnic. Naša prizadevanja je najresnejše vzela sindikalna skupina v našem Interieru Sarajevo, ki nam je vrnila 9 glasovnic, ki so bile vse veljavne in preiščljeno izpolnjene. TOZD — Tovarna ploskovnega pohištva nam je vrnila 52 glasovnic, TOZD — Tehnične storitve pa 21. Vsi ostali tozdi so vrnilo minimalno število ali pa sploh nobene glasovnice. Že samo iz tega podatka je razvidno, da so kritike glede na neobveščenost neopravičene, saj večina med nami Informatorja sploh ne prebere ali pa zelo redko. Potem pa je kritika predvsem od teh sodelavcev, da je obveščenost v DO slaba ali pa je sploh ni.

Rezultat vrnjenih glasovnic je:

	izraženo v odst.
25 absolutno proti	16,3
8 dosedanje zavarovanje	5,2
19 1. varianta	12,4
28 2. varianta	18,3
42 3. varianta	27,6
15 4. varianta	9,8
16 neveljavne	10,4
153 glasovnic	100,0

Zaradi premalo vrnjenih glasovnic ostane v bodoče zavarovanje po sklenjeni osnovni pogodbi. Sprememba bo nastala le tedaj, če se spremene pravila Zavarovalne skupnosti Triglav ali če se sami odločimo drugače. To velja za nezgodni odškodninski zahtevek in za plačilo mesečne premije. Po obstoječi polici obsega nezgodno zavarovanje samo odškodnino v primeru nezgodne smrti ali invalidnosti, ki je posledica nezgode za čas v službi in izven nje (24 ur dnevno).

Po osnovni pogodbi znaša priznana odškodnina:

- za nezgodno smrt 30.000,00 din
- za invalidnost 100 % 60.000,00 din

Na osnovno odškodninsko vsoto nam Zavarovalna skupnost Triglav priznava na osnovi izplačanih odškodnin bonus — povečanje, če so izplačane odškodnine glede na premijo majhne. V naši DO nastopa povečanje za izplačilo po škodnem primeru že 56,8 odst., kar predstavlja:

- za nezgodno smrt je priznana odškodnina 47.060,00 din
- za invalidnost, ki je posledica nezgode 94.120,00 din.

Odškodninski zahtevek za smrt izplača Zavarovalna skupnost dedičem najkasneje v 14 dneh po prejemu vseh dokumentov. Odškodninski zahtevek za invalidnost, ki je posledica nezgode, pa v 14 dneh po dokončni ugotovitvi odstotka invalidnosti od 100-odstotnega zneska.

Invalidnost po poškodbah, nastalih do vključno 15. 3. 1980 se ugotavlja 12 mesecev (eno leto) po nezgodnem primeru, od 15. 3. 1980 dalje pa 6 mesecev (pol leta) po nezgodnem primeru.

Marija Perčič

... domenili smo se, da se bomo domenili , , ,

Vse kaže, da bodo izdelovalci kopalnih oblek v prihodnjih letih ali desetletjih vse bolj ostajali brez dela. Vsaj gornjega dela za ženske jim ne bo potrebno izdelovati. Posebno mladim žen-

skam tiste odvečne krpe niso všeč, bistveno drugačnega mnenja pa niso niti starejše. Na karikaturi je resničen prizor s plaže. Najprej je lepo oblikovana

kopalka odvrla nedrček, brez obotavljanja pa so ji sledile tudi druge. Moškim ni preostalo drugega, kot da so škilili in ocenjevali.

Lesni odpadki za drva

Pomanjkanje energije kaže zobe na vseh področjih. Ostanke lesa, ki nastanejo pri predelavi, postajajo vse bolj dragoceni. Postalo nam je že navada, da smo imeli zagotovljen kontingent te kurjave v tovarni. Večja poraba za proizvodnjo energije v tovarni pa je močno skrčila višek ostankov. V letošnjem letu, to je vključno do 15. septembra, je bilo izdanih 286 kontingentov drv. Spisek upravičencev z upoko-jenci vred je približno 1900. Tako se lahko vidi, v kakšno časovno razdobje se razvleče vrsta upravičencev. Problemi nastajajo, ko sodelavci enostavno pozabljajo, da so drva dobili pred dve-ma letoma, smatrajo pa, da jih niso do-bili že 5 ali več let. Ko jim pa v evi-denci pokažemo točen datum odpreme, se nekako sprijaznijo.

V letu 1975 pričeti spisek izdajanja drv bo letos v glavnem končan z upo-kojenci vred. Tako da lahko z novim letom 1981 pričnemo na novo z naj-nižjo matično številko v podjetju. Gle-de na vse manjšo količino ostankov in vse večjega števila odjemalcev je delav-ski svet delovne organizacije sprejel sklep, da se cena drv poveča iz 200,00 din na 1.500,00 dinarjev. S tem naj bi se vsaj nekoliko omilile zahteve po dr-vih. Vsaj tisti, ki ne rabijo kurjave v tej obliki, naj bi se ji odpovedali. Pred-vsem pa naj ne bi bilo preprodajanja drv med sodelavci. Tako bi se tudi spisek čakajočih lahko občutno skraj-sal.

Kritike na račun tega ukrepa so se že pričele. Vprašanje pa je, kdo bo bolj prizadet, ali tisti, ki je že sedaj moral preplačati drva ali pa tisti, ki je ta drva preprodajal? Mislim, da nikakor ni opravičljivo, da nekdo vzame drva in jih po nekajkrat višji ceni proda. Nekaj solidarnostnega čuta mora vse-kakor biti v nas!

Izrabil bi to priložnost — saj vem, da večina upoko-jencev prejema naše glasilo — da bodo upoko-jenci, ki v zadnjih letih drv niso dobili in jih res potrebujejo, na vrsti do konca letoš-njega leta. Drva dobijo še po stari ce-ni — 200,00 dinarjev. Vse potrebno lah-ko uredijo vsak delovni dan v PE-6 DO Stol.

Franc Juvan

Lesni odpadki, ki jih Stolovci prejemo po vrstnem redu že več desetletij, so bili nekdaj veliko manj pomembni kot danes. Drv in premoga je bilo dovolj in ljudje se v poletnih mesecih za kurjavo niso zmenili. Premnogo naših delav-cov je svoj voz drv brez posebnega premišljevanja prodalo drugemu, ker jim ogrevanje svojega stanovanja ni bil problem.

Danes je stvar povsem drugačna. Vseh kuriv močno primanjkuje in cene z vsakim letom naraščajo. Klaftra drv je skoraj mesečni dohodek, pa še težko jo je dobiti. Zato so drva, ki smo jih stolovci pred leti dobivali vsako leto, sedaj pa je čakalna doba trikrat daljša, skoraj vsakemu zelo dobrodošla. Lesni odpadki iz grobega reza so suhi in tudi po velikosti pripravni. Vendar se pojavlja vprašanje, do kdaj jih bomo Stolovci lahko prejeli. Kurjava za parne kotle v tovarni je vsako leto dražja in predstavlja velike stroške pri poslovanju pod-jetja.

* * *

Odprtje nove obvoznice mimo Duplice proti Kamniku je bilo napovedano za kamniški občinski praznik. Vendar le napovedano. Cesta tedaj še ni bila nared za promet in je še danes pomanjkljiva. Prebivalci Duplice in okoliških vasi so o obvoznici ogromno govorili in izrekli veliko kritičnih pripomb.

Jasno je, da je razbremenilna cesta stala veliko zaradi težavne gradnje po levem Bistriškem bregu in izredno težkem vstopu na obstoječo cesto pod Starim gradom v Kamniku. Jasno pa je tudi, da za marsikaj drugega pri gradnji ni bilo poskrbljeno. Promet po novi cesti bo motil delo v Izobraževalnem centru v Kamniku, prav tolikšne pomembnosti pa je prometna varnost na ravnih delih in križiščih, ki ni izpostavljena. Dokaz sta že dve težji nesreči na Duplici, kjer je treba nujno postaviti semafore.

Se bi lahko pisali o novi obvoznici. Morda ne bo odveč, če še enkrat ome-nimo, da je Stol v ta namen odstopil dragoceno zemljišče, kjer je bila prej de-ponija žaganega lesa in se od začetka gradnje zavedal pomembnosti objekta, vendar na način, ki je bil pričakovan.

Upamo, da bodo odgovorni v občini in graditelji v bodoče z večjo odgovor-nostjo pristopali k novim takim delom in s tem popravili skrhamo zaupanje ob-čanov.

Nekateri so na morju »pogruntali«, kako se morajo približati sodelavcu, da ne bo napravil kislega obraza: S pletenko domačega vina vendar! Tako sta skupaj pozabila na težave in si ob kozarčku naslikala bolj skupen jutri.

NAROČITE KNJIGE PREŠERNOVE DRUŽBE

Prešernova družba vsako leto izda »Redno knjižno zbirko«, ki jo tudi letos sestavlja Prešernov koledar za leto 1981, Slovenske otroške pesmi, Nasveti za vsakogar, Zdravje v družini in še dve redni knjigi in ena izredna. Natančnejši zapis o knjižni zbirki bomo objavili v prihodnji številki, tokrat pa vas seznanjamo z založbenim programom »Ljudska knjiga«, ki je že delno izšel in se lahko tudi naši delavci nanj čimpreje narače.

Zbirka romanov iz svetovne književnosti »Ljudska knjiga« je tudi do 5-krat cenejša od podobnih zbirk, ki jih izdajajo komercialne založbe. Knjige formata 17 × 11,5 cm so vezane v celo platno, imajo večbarvni ščitni ovitek, tiskane pa so na brezlesnem papirju. V zbirki izide tudi letos 6 knjig s prek 1600 strani zanimivega branja.

1. Richard Rive: Obsedno stanje, roman iz življenja temnopoltih junakov, ujetih v ozračje nasilja in policijske strahovlade po mestih rasistične Južne Afrike. (Izšla)

2. X. Somersset Maugham: Tesno domovanje, mojstrsko opisana doživetja značilnih maughamovskih junakov sredi eksotičnega sveta južnoazijskih otokov, polna presenetljivih in vendar prepričljivih spoznanj. (Izšla)

3. Henry Troyat: Pajek. Z izredno umetniško močjo napisan roman o mlademu človeku, čigar bolesta navezanost na sestre in mater opozarja na usodnost takšnih skritih nagnjenj v nas samih. Avtor je za to delo prejel najvišje francosko priznanje — Prix Goncourt. (Izšla)

4. Carlo Scaron: Bogovi se bodo vrnili, pripoved o nezakonskem furlanskem otroku, ki spoznava bridko usodo svoje od nekdaj tlačene domovine. (Izšla)

5. Josef Hen: Jokohama. Delo je odkrit, živahno napisan prikaz sedanjega življenja na Poljskem, kakor ga spoznava mlada Američanka, ki skuša prek Varšave in Moskve priti na Japonsko.

6. Kurt Vonnegut, ml.: Mačja zibka. Eno najmočnejših del novega humanizma, najboljšo delo avtorja »Klavnice 5«, »Zajtrka prvakov« in mnogih drugih, tudi Slovincem že znanih pripovedi.

Naročnina za vseh 6 knjig je 440 dinarjev, poravnate pa jo lahko tudi v treh obrokih, najkasneje do konca leta 1980.

Stiri od šestih knjig so že izšle in vam jih lahko takoj pošljejo po pošti. Dve bosta izšli oktobra. Po izidu zadnjih dveh knjig bodo knjige v prosti prodaji vsaj 100 odstotkov dražje.

Marinka Petek

OBVESTILO

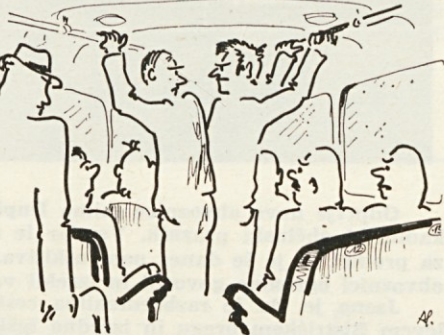
Vsi, ki čutite potrebo po rekreaciji in želite storiti tudi nekaj za dobro počutje, se javite v telovadnici na Duplici:

moški,
vsak torek, od 20. do 22. ure —
ženske,
vsak četrtek, od 20.—22. ure —
Ljubitelji rekreacije vabljeni!

Imate posluš za lepo . . .

Človek je tak, da rad pogleda lepe stvari. Pred desetletji je za to veljalo vse, kar je bilo novega, v zadnjem času pa so ljudje mnenje močno spremenili. Najraje se ozrejo po starih rečeh in jih tembolj občudujejo, čim starejše so. Vendar še zdace ne vsi. Zelo veliko jih brezglavo hiti po svojih poteh in se ne meni za drugega kot zase.

Inženir Franc Stele še ni dolgo v Stolu, pa je poleg resnega in marljivega dela opozoril tudi z velikim smislom za lepo fotografijo. Na zadnji strani Glasila priobčujemo njegov sestavek o fotografiranju, zmenili pa smo se tudi, da bo vsak mesec pripravil kako lepo fotografijo, ki bo zanimiva za širši krog bralcev. Predvsem naj bi bile to slike, ki prikazujejo utrinke iz tovarne ali s poti na delo, odveč pa ne bodo tudi take, ki bodo segle za lakot od nas, vendar se nam bo takoj

Delavski avtobus je posebne vrste prevozno sredstvo. Ob lepem vremenu se jih vozi malo manj, ob slabem vsi, ki imajo mesečne vozovnice, ob parnih in neparnih dneh pa še nekaj tistih, ki jim v tistih dneh številka na avtomobilu ne »špila«. Če jih kdo vpraša, zakaj se kar tako brez karte vozijo z avtobusom, se sprenevedajo, da morajo pač vozovnico nekje imeti. Če ne pri sebi, pa morda doma.

zazdelo, da smo to že videli, le za hip moramo počakati in pogledati.

Na fotografiji je star kozolec, ki ga je Franc našel na Križu pri Komeni. Les je zelo star in prav zato še prijetnejši za oko. Kaj bi bilo naše življenje brez vsega tistega, kar je bilo ali je komaj še. Morda bomo znali prav po pogledu na take fotografije svetu bolj prisluhniti in najti sprostitve, ki jo sodobni sistem življenja tako nujno terja.

Ob tej priliki bi radi še nekaj pripomnili. Ko pregledujemo glasila, ki jih izdajajo druge lesne delovne organizacije, pa tudi druge tovarne, večkrat opazimo, da se v njih oglašajo delavci s svojimi hotenji, pa naj bo to kratka pripoved, pesem, slika, risba, fotografija ali podobno. V Stolu smo skoraj tiho. Čeprav nas je kar tisoč sedemsto. Z drobnimi prispevki s svojega področja bi popestrili naše glasilo in pokazali sodelavcem, da ne znamo samo tisto, kar moramo znati, temveč pogledati življenje tudi z druge, zanimivejše ali vedrejšje plati.

V zadnjih štirih letih nismo poleg Anžinovih risb in kratkih verzov delavke iz stolarne, ničesar prejeli. Upamo, da Stolovci v bodoče ne bomo tako sramežljivi in ne tako ravnodušni, temveč bomo pokazali sodelavcem in prijateljem tudi tiste življenjske vrednote, ki nas poleg dela napravljajo vrednejše in polnejše.

Sale nastajajo na več načinov. Piše jih življenje samo ali si jih izmislijo duhoviti ljudje. Prve imajo še posebno vrednost, ker so se zares zgodile.

Ko smo bili letos na morju, smo videli našega sodelavca, ki se je delal, da vse zna. Zelo resno je tudi trdil, da zna govoriti nemško. Rekli smo mu, da se Nemci s slovenščino ali srbohrvaščino ne trudijo, pa ga ni nič prepričalo. Šel je k mladi Nemki, se izprsil in vprašal: »Šprehen zi dočj?« Dekle je pokimalo, naš Stolovec pa se je zadovoljen vrnil v družčino in rekel: »Ste videli, da znam nemško?« Povedal seveda ni, da zna samo te tri besede.

»Pa veš, da sem res nehal kaditi. Sedaj ne kadim več vpricho žene. Samo še naskrivaj.«

Življenje se vedno pričinja pri otrocih. Radi bi povedali nekaj o njih, zato smo obiskali otroški vrtec na Bakovniku in pripravili krajši sestavek o naših najmlajših krajanih, ki polovico vsakega delovnega dne preživijo v družbi sovrstnikov in negovalk.

Nekje je bilo zapisano, da starši nikoli ne dajo otroku tistega, kar mu pripada. Veliko preneglo posegajo v otroški svet in njegovo domišljijo z vsakodnevno realnostjo in ga tako ropajo brezskrbne mladosti.

K otrokovi prekratki mladosti veliko pripomore današnji način življenja. Oba starša sta zaposelna in vstajata zelo zgodaj. Jasno je, da morajo tedaj vstati tudi njihovi otroci, čeprav so stari komaj leto dni. Ti otroci do dveh popoldne s starši niso skupaj, popoldne imajo starši cel kup drugega dela in otrokom ne morejo pokloniti uro ali dve prostega časa. Zvečer gredo običajno starši in otroci pozno spat, drugo jutro pa je dan enak prejšnjemu.

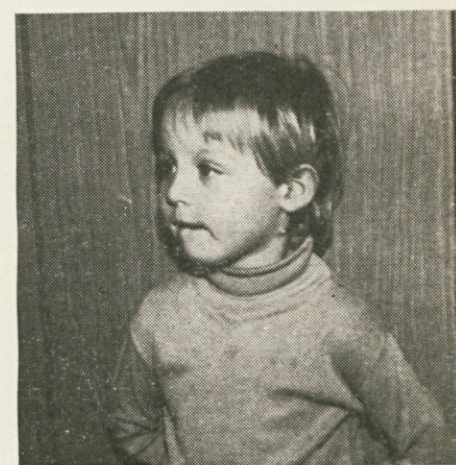
V vrtcu na Bakovniku so se iz vsake sobe kazale male glave. Bile so resne, vprašujoče. Prijazne vzgojiteljice so se nenehno ukvarjale z malo družbo in jo uvajale v tovarniške odnose in igro.

Lansko leto je bilo leto otroka. Ves svet je govoril o pravicah, ki pripadajo najmlajšim. Veliko je še držav na svetu, kjer otroci nimajo niti najnujnejšega: hrane, obleke, vsaj zasilnega stanovanja.

V Jugoslaviji je otrokom to prihranjeno. Še vedno pa marsikje niso deležni prave ljubezni, ki v najranejših dneh pravilno naveže otroke na starše, da jim v vsem zaupajo in jih vprašajo za nasvet. Prvo leto življenja so odločilnega pomena za ves kasnejši čas. Ali bo otrok dober tovariš, dober učenec, dober delavec, iskren življenjski sopotnik in dober član naše družbe. In, ali bo v življenju zadovoljen, srečen in bo

Pri najmlajših

znal svojim naslednikom vcepiti vse, kar starši morajo storiti. Jim bo znal dati v najranjšem življenju tisto, kar

nujno potrebujejo. Ne prevelikih materialnih dobrin, temveč dobro vzgojo. C. S.

Rekreacija

Odločil sem se, da napišem nekaj besed o rekreaciji in delu Komisije za šport in rekreacijo.

Veliko je bilo že povedanega in napisanega o rekreaciji, a še vedno ne vemo, kaj pravzaprav ta termin pomeni. Večkrat ga slišimo in vedno si ga razlagamo drugače. Mnenja in razlogi so različni.

Danes definirajo rekreacijo takole:

REKREACIJA JE TISTA SVOBODNA IN ORGANIZIRANA AKTIVNOST, KI FIZIČNO, PSIHIČNO IN SOCIALNO BOGATI, SPROŠČA IN OBNAVLJA ČLOVEKA TER GA POMAGA OBLIKOVATI V VSESTRANSKO RAZVITO OSEBNOST.

Termin se pojavlja po letu 1972, ko smo začeli graditi TRIM STEZE in organizirati različne TRIM akcije. Seveda pa rekreacija ni samo tekmovanje, kot smo vsi navajeni in si tudi tako nekako predstavljamo. Če je to tekmovanje, je to s samim seboj, da ugotoviš svoje sposobnosti in z redno vadbo izboljšuješ svoje sposobnosti in ZDRAVJE.

Da bi z rekreacijo dosegli svoj namen, je potrebno, da dvakrat tedensko aktivno sodelujemo v eni izmed aktivnosti.

Danes v DO rekreacija še nima prave vloge, saj je poudarek predvsem na tekmovalnem športu.

Tekmovanja pa negativno vplivajo na posameznika, če predhodno ni bil aktiven. Marsikdo pride samo na tekmovanje, predhodno pa se na to ni nič pripravil. V želji za čim boljšim rezultatom da vse od sebe, kar ima lahko slabe posledice, katere se v začetku niti ne zaveda (preobremenitev srčnožilnega sistema, dihal in razne poškodbe mišic in kosti).

Smer rekreacije še ni točno načrtana v DO. Smo na razpotju, kjer se rekreacija deli na tekmovalno in rekreativno. Kakšno pot bo ubrala, še ne vemo ali pa se bo tudi delila v dve skupini.

Trenutno prevladuje v DO tekmovalna rekreacija. To obliko je lažje organizirati, kot pa pravo rekreacijo, v kateri bi sodelovali vsi, ki si to želijo. Zaradi različne oddaljenosti delavcev od DO je nemogoče organizirati redno rekreacijo za vse delavce. Zato smatram, da bi morale pravo rekreacijo prevzeti krajevne skupnosti. Krajski bi se pač po svojih željah in prostem času, ki ga imajo na razpolago, lahko odločili za eno od oblik rekreacije.

Težnja DO je, da se tudi preko športa afirmirajo in zato to obliko tudi podpi-

rajo. Seveda pa ta oblika ni prava in ne izhaja iz definicije, saj nimajo vsi zaposleni enakih pogojev za dejavnost v rekreacijah. Vsi skupaj prispevamo denar, a tega lahko koristijo samo najboljši športniki v DO. Komisija za šport in rekreacijo deluje v okviru Sindikalne konference. Komisijo sestavljajo predstavniki tozdov, animatorji in organizator za šport in rekreacijo. Komisija ima mandatno dobo dve leti, organizator rekreacije in animatorji so stalni člani komisije. Animatorje rekreacije imenujemo vse tiste, ki delajo kot vodje sekcij. To so predvsem navdušenci za športno rekreacijo, ki žrtvujejo svoj prosti čas in včasih tudi kakšen dinar za to, da bi organizacija potekala v redu.

Vsi se dobro zavedamo, kaj pomeni na tekmovanju, če je organizacija dobra. V nasprotnem primeru pa krivimo samo enega in se niti ne vprašamo, ali je res samo on kriv za neuspeh? Animatorji se trudijo in s svojim veseljem in rutino vodijo sekcije kot pač najbolje znajo. Tem gre zahvala, da danes deluje v naši komisiji 14 sekcij.

Vsi animatorji delajo na prostovoljni bazi brez honorarjev in po večini niti niso strokovno usposobljeni.

(Nadaljevanje na 24. strani)

ABC FOTOGRAFIJE

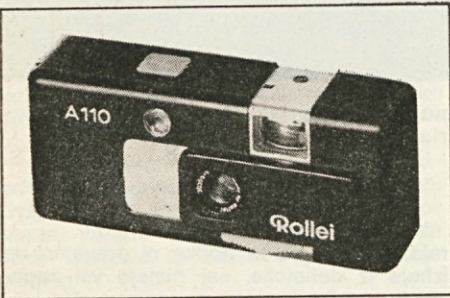
piše franc stele

2. FOTOAPARAT oz. fotokamera je za fotografa to, kar je za pianista klavir ali za slikarja čopič. To je nekakšen pomočnik iz sveta tehnike človeku, ki se želi izpovedati na določenem področju umetnosti ali pa obrti — odvisno, kakšnim namenom služi.

Danes je na svetu prava poplava najrazličnejše fotoopreme, posebno japonske izdelave. Nekaj tega se dobi tudi v naših trgovinah, toda še zdaleč ne toliko kot v zahodnoevropskih deželah. Pravzaprav se je težko odločiti, kaj kupiti. Treba je vedeti, da noben fotoaparat ni univerzalen, se pravi, ni najboljši za vsakovrstno fotografijo. Na kratko si bomo ogledali, kaj imamo na razpolago.

Kamere bomo razdelili glede na format oz. širino filma, ki ga uporablja:

a) Najrazličnejši aparati na ozki film niso nevem kako pomembni pri resnem udejstvovanju v fotografiji; v glavnem se uporabljajo v turistične in družinske namene. So majhni in priročni. Zadovoljijo pa lahko le manj zahtevne in prilagodljive fotografe, saj zaradi zelo majhnega formata negativa ne morejo dati kvalitetnih povečav (kodak, agfa, roliei A 110 ...).

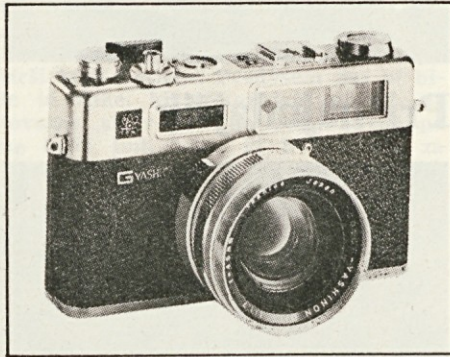

Po tej kameri radi sežejo priložnostni fotografi, ki v fotografiji nimajo kakšnih večjih zahtev.

b) Maloformatne kamere, imenovane tudi »leica format«, slikajo na film širine 35 mm. Na splošno so te kamere v svetu fotografije najbolj razširjene in daleč najbolj priljubljene. Poseben pečat dajejo amaterski fotografiji, pa tudi profesionalci ne morejo brez njih — zelo so uporabne za objekte v gibanju, npr. v športu, na potovanju itd. Foto-reporterjem so močno olajšale delo. Priročne so, najrazličnejših oblik in zmognosti. Prav gotovo je zahvaljujoč tem kameram fotografija tako hitro osvojila svet. Ločimo dva osnovna tipa:

— Enostavna kamera z optičnim iskalom spada med cenejše maloform-

matne aparate. Sliko ostrimo s pomočjo optičnega iskala, ki ima vgrajen daljinomer. Ker imajo malo gibljivih delov, so zelo tihe, žal pa tukaj skoraj ne pride v poštev izmenljiva optika (leica, fed, zorki, cannonet, yashica, minolta ...).

Tale Yashica dela posnetke »LEICA« formata, se pravi 24 x 36 mm. Sliko ostrimo s pomočjo optičnega iskala in daljinometra.

Še preprostejši so tipi brez vgrajenega daljinomera, kjer nastavljamo razdaljo na številnici objektiva (smena, berette ...).

— Enoaka zrcalnorefleksna kamera je najpomembnejša in nudi največje možnosti. Zanj je na razpolago nepregledna vrsta najrazličnejših objektivov, nastavkov, filtrov, vmesnih obročev in drugega pribora. Z njo in teleobjektivom lahko »streljamo« na velikanske daljave ali pa se s pomočjo vmesnih obročev ali predleč sprehajamo po smrkču žuželke ali med cvetnimi prašniki; lahko pa se skozi mikroskop spuštimo v svet atomov in molekul. Neverjetne slike so bile že napravljene s temi priročnimi in sposobnimi kamerami. Tukaj fotograf gleda objekt skozi objektiv. Vidno polje iskala se pokriva s slikovnim poljem objektiva. Kar vidi, to tudi dejansko fotografira. Nekatere izvedbe kamer so pravi računalniki v malem. Pri boljših lahko merimo svetlobo skozi objektiv (zenit, praktica, nikon, asahi pentax, cosina, fujica, minolta, canon ...).

(Nadaljevanje prihodnjic)

ODLOČITE SE IN TUDI
VI KAJ NAPIŠITE V SVOJE
GLASILO

Izdaja v 2100 izvodih Industrija pohištva STOL Kamnik. Glasilo urejajo — glavni urednik CIRIL SIVEC, odgovorni urednik ALOJZ ŠVIGELJ in člani uredniškega odbora: Boris DEMŠAR, Franc SIKOŠEK, Ivanka ŠINKOVEC, Franc BAUMAN, Andrej PERČIČ, Vinko JAGODIČ, Danica KOČAR in Sonja ZORN. Lektor: Ivan SIVEC. List izhaja vsak mesec in ga prejemajo delavci STOLA brezplačno. Natisnila TISKARNA LJUBLJANA v Ljubljani. Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.

(Nadaljevanje s 23. strani)

Vse sekcije delujejo po možnostih, ker jih je večina odvisna od vremenskih pogojev.

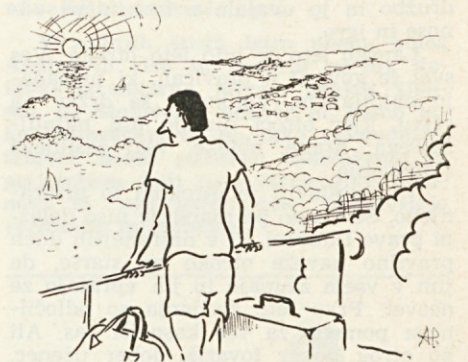
Najboljše pogoje za delovanje imajo naslednje sekcije: strelska, kegljaška in šahovska. Te imajo tudi solidne uspehe.

Komisija vsako leto sprejme nov program dela sekcij. V rekreaciji se vsako leto vključuje vedno več članov, a še vedno manj kot smo pričakovali.

V letošnjem letu, ko praznujemo visok jubilej uspešnega dela 75 let DO, se je tudi komisija za šport in rekreacijo uspešno vključila v program. Organizirala je razna srečanja, na katerih so sodelovale tudi druge DO, s katerimi smo navezali prijateljske stike.

Namen rekreacije je, da zadovolji posameznikove potrebe in želje in da vpliva na dvig delovne in obrambne sposobnosti.

Jože Zupin

Na morju je še dražje kot doma in veliko večja gneča. Vendar gremo zelo radi na naš Jadran. Sprememo okolje in način življenja in skušamo pozabiti na vsakodnevne težave.

Za letos so dopusti na morju pri kraju.

»Zakaj pa ti voziš v parnih dneh, ko si vendar neparen?«

»Kdo pravi, da sem neparen. Z mojo ljubico sva lep par!«